Ե· ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1489 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 1 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1904 14 ՅՈՒՆՎ·1904(Ն·Տ·)

ԶՕ ՓԱՐԱ
ՏԿԻՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՖՐԳՐԱՆ ՃԻՎԷԼԷԿԵԱՆ
ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, ՊԱՊՈՒ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՒՍԻ, 20
Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԶՕ ՓԱՐԱ
ارمنجه جریدهسی صاحب امتیازی قاتلیان اورهنوره عائددر
باب عالی جادهسی ۲۰ نومرو
DIRECTION DU JOURNAL ARMÉNIEN
SOURHANTAG
20, Avenue de la S. Porte
CONSTANTINOPLE

ԵՏ ՁԻ ՏՐՈՒՆԻՔ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ հեւ է գրութիւն

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՀԱՄԱՐ
12 ամիսը կանխիկ ղր· 75
6 » » » 40

ԳՈՒՆԱԳՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՍԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ
12 ամիսը կանխիկ ղր· 100
6 » « » 50

ԱՐՏԱՈՂՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՍԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ
12 ամիսը կանխիկ ֆրգ· 22
6 » » » 11

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՍԿՍԻՒՆ ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՑ 10ԻՆ 20ԻՆ ԵՒ 30ԻՆ

ՏՈՒՆՈՒՅՈՒՄԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար առղը 5 զր·
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ
ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ
ԱՒԱՒՕՑՆԵՐԸ ԱՐԾԱՏԱՕՑԻՆ

1904
ՍԱՓՐԷՊՆԴԱԿ
ՆՈՐ ՏԱՐՒՆ ՈՂ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԷ
ԻՐ ԲԱՂՄԱԹԻՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ, ՀԵՌԱԻՈՐ ԺԷ ՄՕՏԱԻՈՐ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ ՈՒ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՅՈՒ ԿՆԻԿ

(ԿԱՂԱՆԴԻ ՆՈՒԱՃԱԿՈՒՄ)

Դժնիկ հանըմ չխաւս տարեկան տրբեւայրի մը որ զաւակ չէր ունեցած, իր պզտիկ քրոջ՝ Օր. Աղաւնիին հետ միասնակ կ'ապրէր Գալաթիոյ, Մէօհրաման թրի պարահէին կողմը, ամէնուն ծանօթ իր չքեղ տունը մէջ։

Սիմնազարդ կրկին ադամանդներով պրոն գաթակի մը վրայ կը բացուէր փղոսկրի դուռը, եւ մարմրած լոյն անդառակին ետին կը տարածուէր ընդարձակ պարտէզը՝ որ կ'երկննար, կ'երկննար, եւ թաղ մը անցնելով կը հասնէր մինչեւ նեղ գրիչ մը, ուր կըդնէին ետքը, վարձու փայտիկ տուներ կառուցուած էին համեստ ընտանեքներ համար։ Դոմինիկ հանըմն ան եւ սեւ պատուհանները ճիշդ այդ փոքրիկ չէնքերուն վրայ կը նայէին, եւ երկու քոյրերը, ամէն առաւ, հան կառնէին սուրճերնին, երկու մատ վրացած վէֆերուն եւնդ, ուրկէ ամէնքը կրնային դիտել, առանց իրենք տես նուելու։ Փոքրիկ ամերիամանութիւն մըն էր ասիկա, որ սակայն իրենց ուշադրութիւնն չէր վրիպեր, քանի որ գեհենի ազարտիւն մը կը նկատէին պատուհանին առջեւ համարձակ նստիլը, եւ իրենք այնքան կը խորչէին գլուխնին երեւալէ։

Արդէն, ոչ ոք պիտի մտածէր ընծայել իրենց այդ անմեղ յանցանքը։ Շատ չնորհքով ու ազնուական բնաւորութիւն մը համբաւը վայելած էին միչտ, եւ իրաւամբ։ Տունն ալ անգամ մը վեր հարդը կը համազուէր այդ բանին։ Վաճառականները այնպիսի համաձեւ միօրինակութեամբ վերցուած էին որ կարծես կարկինով չափուած ըլլային ամէն կողմէ. փայլուն ապակիներուն վրայ փոշի չամանդաղ մը իսկ չէր տեսնուէր։ Վերնայարկի պատուհաններուն փեղկերը, չորքէն անգամ մը, ամէն նոյն կանոնաւորութեամբ կը բացուէին ցուցադրելով դրացիներուն առջեւ ասկի ցայտք մը չրշանակներուն, և վիտակումը աթոռներ պատասխաններուն, թրջուած ծաղիկներուն, սառատան ծանօթակներուն։ Աներեւոյթ ձեռք մը, գուղ պէս խուսափուկ, ներս գալս փոշիները կը թօթվէր անշշուկ, և յետոյ կը փակէր վանդակները, ու ամէն բան իր անփոփոխութեան մէջ կ'իյնար վերստին։

Սակայն, այս ահագին տան մէջ, աննկատ մը միայն չտակացած էր Դոմինիկ հանըմի եւ իր քրոջ բնակութեան։ Հոն կը ճաչէին, հոն կ'ուխտակէին, հոն կը պառկէին կ'ելլէին, եւ հոն կ'ընդունէին մրցնորդ կիներու, լուացատարներու և ասոր անոր սպասուհիներուն ոյցելութիւնները, որոնց քարեսրաար գալաթ մը սարք կը հրամցնէին, ուրիշին տան գաղանիքները մրսիկ ընելու համար, ինչ որ օրերով իրենց խօսակցութիւնը կը սնուցանէր։

Մերուկ խոհարար մը կը ծառայէր իրենց հինգ տարիէ ի վեր, յորմէհետէ ա՛լ չէր կրցած ուրիշ տեղ մը գտնել։

Ծոյլ չէին ամենեւին. միչտ գործի վրայ՝ ներմակեղէնները կը կարկէին, կը տեւաւորէին, փոշիները կը թօթվէին, կը փչէին, կը չակէին, կը չըսկոտէին, և թեղմ վարպետէն ալ հագին բերանը կը ընէին, չիխլ, սրբել, աւելլ, ծոներ բեներ վերցնել տալով անոր։

Իրենց տեսակցութիւնները քաղաքավարական պարագի հատուցումներէն միչտ նորութիւն մը կը ստանային, որոնց առջեւ կը խոնարհէին, կը քծնէին, կը պզտիկնային, այն համեմատութեամբ որով կը յոխորտային խնարհներուն, աղքատներուն հանդէպ։ Երբեք ազայ մը ուաք չէր կոխեր իրենց տունը, որովհետեւ կ'ատէին ազաքը վնասակար կենդանիի մը պէս, վախնալով որ գորգերուն վրայ կը կոխեն կամ քաղցեղին ծածկոցներուն թարմութիւնը կը ճմռթկեն։

Միօրինակ ու տխուր այս կեանքին մէջ, ուր կը պատցէին մաքրասէր, աղնուական, քաղաքավար և par dessus le marchè, բարի ըլլալու պատրանքը, մէկ հատիկ ժամանցնին էր դրացիները դիտել երկու մաս վերացած վէֆերուն ետեւէն. փղոսկր կոլմի հարուածները՝ անոնց զուարճութիւններէն, արդուզարդերէն նախանձելու համար, պարագի կողմի ազքատները՝ անոնց անյնորհքութիւնները ծաղրելու, գաղանիքին ծուռ չիտակ գուշակելու, և քանի մը ծիլ աւելի բարձրանալու համար իրենց սիրաքաղցր ծպտուկութեան մէջ. պերճանք մը զոր առանց ծախքի կրնային վայելել։

Օր. Աղաւնի քառասունին մօտ էր արդէն, բայց չէր մոռնար տակաւին իր նորատի ազկան ուիկուսութիւնները. միչտ ալբերը վար՝ կը խօսէր, հարսի պատրանք մը տալով ինքզինքին, և կակուղ համեղ ձայնով մը կ'ըսէր իր անմեղ գաղտնիքներն, իր անբիծ զարմանքները ատր անոր խայտառակութեանց դէմ, մինչ Աղաւնի ձեռքերովը երեսը կը ծածկէր ամչկոտ։

Ինչ հակապատկեր իր մազաղաթէ երեսին հետ՝ այդ դիղձածուիկ դէմքը, իր առուծ նայուածքին հետ այդ լուսացայտ ծով նայուածքը, իր տափակ, չորցած, կանճած մարմնոյն հետ այդ առոյգ, ճկուն, լիքուն մարմինը, որ դիտողի մը վհատութեամբ կը կրէր ամէնէն պարզ չրջագգեստները։

Բայց Աղաւնի չէր յագենար հեգնելէ։

—Նայէ՛, սուա օղոր դրեր է, ճիւմին մազերիսը նայէ, վա՛յ չաես վա՛յ։ Ես ատոնց իրուները ունիմ, օր մը դնելս տեսնէր էք։

—Դուն նայէ՛ որ ունեցածդ չես վայլեցնիր։

Եւ ամէն անգամ որ անոնց դուռը զարնուէր, երկու քոյրերը կը վազէին։

—Մո՛վ է նորէն։

—Մազիկ բերին։

—Մո՛վ գիտէ ա՛վ զրկեր է։

Ու կ'անդնէին ժամերը ճառերով անբարոյականութեան վրայ։ Ձմեռ գիշերները, կրակները մխիր կը դառնային, եւ մոխիրները կը պազէին, սառ կը կարէին, մինչ իրենց խօսակցութիւնը կը յանգէր ծունգ ծունգ ազօթքներու։ Աստուծոյ կրակը խնդրելով այդ անպատիւ մարդոց վրայ։

Անպատիւ բաներու համար այս ընդհանուր արամաբանութեան մէջէն կ'որոշուէին սակայն մանաւար դէպքեր ու դէմքեր։ Օրինակի համար, օրիորդ Աղաւնիի ուշադրութիւնը գրաւած էր գլխաւորապէս պարէզին ծայրի դրացիներէն մէկուն մէջ ազկիկ մը, որ մօրը հետ կը բնակէր։

Դերասանուհի մըն էր այդ չքնաղ ազկիկը, հազիւ քսան տարեկան։ Անկէ օր դուրս կ'ելլէր, միւսկ, ամէն օր, գրան առջեւ կրկին եւ կրկին իր մայրը համբուրել կաքը անցորդներուն առջեւ, մինչ Աղաւնի ձեռքերովը երեսը կը ծածկէր ամչկոտ։

Իրենց մեծագոյն պարծանքն էր երբեք այլասերած չըլլալ չափազանց ձեւուած կեանքէն, և իրենց ամրակուր իրաւունքը կը նկատէին միեւնոյն բանը պահանջել նոյն իսկ սիրտ ունեցողներէն։

Անգամ մը խեղճ կին մը կը գանգատէր թէ ըղձամաուէն տիպողական նամակ մը ստանալու համար, դիշերը ան ձրեւին դուրս ելեր, և չտեսներէն չրշագատուելով ցեխերուն մէջ ինկեր էր։

— Մենք գէշ օդի երբեք դուրս չենք ելլեր, կը պատասխաներ օրիորդը յաղթականօն։

— Գիշեր ատեն՝ միւսկ դուրս ելլել, չիտակը, կենդանի մը չի վայլեր, կը յարեր քորը գայթակղած։

Աղքատ կին մը լալով կը պատմէր թէ զաւակը իրենց թաղին բժիշկին որ գիտութեան զոհ դացեր է, կտանաւոր բժիշկ մը բերելու գրամ չունենալուն պատճառաւ։

—Մենք միչտ Մխիթարեան բերենք, գոչեց օրիորը պարծենկոտութեամբ։

Այսպէս, այս բարի տրամադիրները ո՛չ մաքով եւ ոչ արտով կ'ըմբռնէին ուրիշին զրկանքները, ակամայ ոչնչանքները, ու կը պատրաստէին այն զանգատները, որոնք օրուր կը բզկտեն զոհերը գործելու հարկադրուողները։

Ամենուն տկարութենէն, ազքատութենէն, դժբաղտութենէն. անկասկած մնափտութիւն մը կը հանէին իրենց, ոչպէս վրէժը լուծելով այն անճատ քաղցրութիւններուն ալ, զոր կ'ըմբռնէին չատ անգամ սրտի եւ մաքի ատր մարդիկ, երեւութիւնները զոհելով իրենց ներքին գոհունակութեան։

Վարժէպին կողմը, երկու մատ վերացած վարագոյրին հետեւէն դիտելով այդ կարօտ ընտանիքներուն նեղ նրաւագ կեանքը, անանց փրթած, քանուած, խանդազած ներմակեղէնները, կ'երթային կը բանային իրենց պահանջները, ու կը համբերէն ձիմի պէս ներմակ ատաններն, սփոցոնները, քանուած բարձի երեսները, որոնք տարիներէ ի վեր հոն կը սպասէին Մեսթարեան գալատեան։

Դիհնիկ մանկիկը կատղքէն կախուած՝ դրան առջեւ առուատր ընդ խեղճ անարդար կիներուն հաղարամեկ տգեղ անուններ կատային։ Իսկ երբ տեսնէին անոնց ընտանեկան մեկ հագուստը, ա՛լ կատաղութիւններն չափ չունէր։ Իրենք միայն զրկուած էին այդ հաճոյքներէն. ամէն մարդ զուարճանալու միջոցը կը գտնէր, նոյն իսկ ա՛յդ չլքիկները։ Աղաւնի թաչկինակը աչքերուն կը տանէր. «եթէ հայրիկս ողջ ըլլար» եւ նոյնը քաբիկն ալ կը փղձկէր, ա՛յս ողբերգութիւնները կը վերջանային հազարամեկ անէծքներով անոնց դէմ որ չտեսերնին չէին ճանչնար։

Բայց իրենց բուն չարաճոճութիւնն առաջները կ'արթնանար, երբ այդ առներէն մէկուն մէկ, միւսին հասցեր գրութեան մը հառը առնէին. վա՛յ ա նոնց։

—Ագաւնի՛, նորէն եկաւ։

—Ա՛լ ես կ'ամչիմ կոր։

Ու կ'անդնէին ժամերը ճառերով անբարոյականութեան վրայ։ Ձմեռ գիշերները, կրակները մխիր կը դառնային, եւ մոխիրները կը պազէին, սառ կը կարէին, մինչ իրենց խօսակցութիւնը կը յանգէր ծունգ ծունգ աղօթքներու։ Աստուծոյ կրակը խնդրելով այդ անպատիւ մարդոց վրայ։

Անպատիւ բաներու համար այս ընդհանուր արամաբանութեան մէջէն կ'որոշուէին սակայն մանաւար դէպքեր ու դէմքեր։ Օրինակի համար, օրիորդ Աղաւնիի ուշադրութիւնը գրաւած էր գլխաւորապէս պարէզին ծայրի դրացիներէն մէկուն մէջ ազկիկ մը, որ մօրը հետ կը բնակէր։

Դերասանուհի մըն էր այդ չքնաղ ազկիկը, հազիւ քսան տարեկան։ Անկէ օր դուրս կ'ելլէր, միւսկ, ամէն օր, գրան առջեւ կրկին եւ կրկին իր մայրը համբուրել կաքը անցորդներուն առջեւ, մինչ Աղաւնի ձեռքերովը երեսը կը ծածկէր ամչկոտ։

Իրենց մեծագոյն պարծանքն էր երբեք այլասերած չըլլալ չափազանց ձեւուած կեանքէն, և իրենց ամրակուր իրաւունքը կը նկատէին միեւնոյն բանը պահանջել նոյն իսկ սիրտ ունեցողներէն։

Անգամ մը խեղճ կին մը կը գանգատէր թէ ըղձամաուէն տիպողական նամակ մը ստանալու համար, դիշերը ան ձրեւին դուրս ելեր, և չտեսներէն չրշագատուելով ցեխերուն մէջ ինկեր էր։

—

օրուան հանդիսաւորութիւնը փառաւորել օլաստ-օղիներու նուիրական չարքը կապելայէ կապելս կրկնելով։

Բուշլա՛ր, քումբուլա՛ր. ամիկա հացին, մարդկային գերագոյն սնունդին փառաբանութիւնն է, տարեմուտին առթիւ։ Ի՞նչ նշանակութիւն ունին արդեօք այդ ոսկեգոյն թղթունի գլուխներն ու զարդախմորները, որոնցմէ առաւորութիւն է դնել պտուղի—առատաբերութեան—եզաններուն վրայ, եւ որոնց համար վաճառողը միշտ կը պնդէ թէ ցոր հասկէն խմորուած են (եւեցի պուղտայ բէպայը)։

Անկողնիս մէջ, ուրկէ կը լսեմ ծախողին բիրտ ձայնը, բոլոր այս խորհրդածութիւնները կը խուժեն գլխուս մէջ եւ միտքս կը սաւառնի դէպ ի անցեալ կաղանդները, դէպ ի բոլոր կաղանդները, զորս կրնամ վերյուշել տըղայութենէս ի վեր։ Բուշլար, քումբուլար ընտանեկան ի՜նչ յիշատակներ կ'արթնցնեն մեզմէ ամէն մէկուն մաքին մէջ այս բառերը, որոնք պալատական սավորութիւններու մէջ ամբողջ հոգեբանութիւն մը ունին։ Գլուխս կէս մը վերմակին մէջ քաշած, աչքերս կը գոցեմ և կէս մրափի մը մէջ յիշատակները կուգան դիզուիլ մաքիս դիմացը։

* *

Բուշլար, քուբուլար. առաջին յիշատակը մինչեւ տղայութեան մթութիւնները կ'երթայ. հինգ վեց տարեկան տենս թերեւս, կը յիշեմ թէ արշալոյսէն առաջ, դեռ մութին, անանկ տան մը, սրուն երբե՛ք, երբե՛ք չէին արթնցուցեր մինչեւ այն առենը, գիս անկողնէս հանեցին ու ձեռքէս բռնելով եկեղեցի տարին։ Կը յիշեմ լապտերներով լուսազարդուած ցուցավաճառները, ուր ոսկեգոյն թղթունները ու զարդախմորները շարուած էին մէկ քանիին վրայ ոսկեգոյն նուրբ թերթիկներ փակցուած։ Ու ճապաղ կերպով կը յիշեմ Հայր-Սուրբին քարոզը, զոր անկէ ի վեր շատ անգամներ լսեցի քիչ փոփոխութիւններով. խղճին հաշիւները քննելու պէտքը, կեանքին վրայ անդրադարձ հայեացքը, ձեր բարի սովորութիւնները։ Ու հաճոյքով կը յիշեմ նուէրները որ ինծի տրուեցան՝ խաղալիկին դեռ մեր բարքերուն մէջ չմըտած այդ օրերուն։ Ժամացոյց մը, շըղթայ մը, տասն ընող բաներ, որոնցմով ծնողքները կ'ուզէին արժէքին գաղափարը մտցնել մեր պզտիկ գլուխներուն մէջ։

* *

Բուշլա՛ր, քումբուլա՛ր. տարիներ ետքը պատանի մըն եմ արդէն։ Կաղանդի գիշերն է. ամբողջ ընտանիքը շարուած պտուղի— առատաբերութեան — լուսազարդ սեղանին շուրջը. չեմ հասկնար ինչո՞ւ քիչ մը թրջած են տարէցներուն աչքերը։ Ու երբ մեծ-հայրս, բարի ծերունի մը, զգածուած չեչտերով կ'ըսէ. «Աստուած մարդ չպակսեցնէ այս սեղանին քովէն». այդ ուրախութեան օրին իր խօսքը քիչ մը անպատեհ կը թուի անփորձ խօլականութեանս։ Մարդ չպակսեցնէ. ի՞նչու ենթադրել թէ կրնայ պակսիլ, պիտի պակսի։ Երջանիկ տարիք, որու միջոցին մեր աչքերը միշտ դէպի առաջ սեւեռած են։ Թաւական չէր վերյուշեր թէ հայր մը կը պակսէր ինծի այդ սեղանին շուրջը։

Ու քուշլար քումբուլարը պահ մը կը կորսուի յիշատակներէս։ Տարիներ ետքն է. Մարսէյլ կը գտնուիմ իբր ուսանող։ Ընկերակիցներուս հետ réveillonը (Ծնունդի գիշեր) կը տօնեմ զուարթ ընկերութիւնով։ Կիներ կան, երիտասարդ ու չարաճճի, որ իրենց մորթին ու խելքովը միանգամայն փայլ կուտան մեր հանդէսին։ Որքան ուրախ ենք հակառակ վայելումի շատ սահմանափակ միջոցներ ունենալնուս։ Pensionի ճաշարանը, ուր ժողվուած ենք, հեռու է շքեղ ըլլալէ։ Շամպանեան զոր կը խմենք, հազիւ երեք ֆրանք կ'արժէ շիշը։ Սակայն Ուշլիլաներ անշուշտ պիտի նախանձէին մեր անխառն զուարթութեանը։ Խանդի, աւիւնի, երիտասարդութեան զեղումը կար այդ սրահին մէջ, ուր ոչ ոք—եւ ոչ իսկ այդ կիսաշխարհի կիներ— չէր կորսնցուցած երիտասարդութեան անհուն ինքնավստահութիւնը։

Զգացողութիւններս որչափ տարբեր եղան, երբ 18 օր ետքը, մեր տարեմուտը տօնեցինք նոյն քաղաքը հաստատուած կրօնակիցներով։ Այդ օտար հողին վըրայ, պանդուխտներու տարեմուտ մը եղաւ անիկա, հակառակ ընտանիքներ, ամբո՛ղջ ընտանիքներ ներկայ գտնուելուն։ Պտուղի սեղանը չակուած էր արեւելեան սովորութեան համեմատ, տան-տիկինները չէին մոռցեր պատրաստել անուշապուրն ու բէլեէն, որուն վրայ նուռի հատիկներ, պզտիկ յաւիտենքներու պէս կը փայլէին։ Ուրախութիւնը շատ չափաւոր էր։ Մեզմէ իւրաքանչիւրը ընտանեկան յարկէն հեռու, հզօր զգացողութիւններու, զօրաւոր վերյուշումներու ենթակայ կը գտնուէր։ Այդ վերյուշումները փոխանակութիւնը գիշերուան մեծ մասը գրաւեց, ու եկեղեցական մեղեդիներու հետ երգեցինք արեւելեան երգերը, աշուղի տաղերը, որոնց տխուր եղանակումը այնքան կը յարմարէին մեր զգացողութիւններուն։

* *

Ցիշողութիւններուս մէջ Բուշլար, քումբուլարը կը վերանորոգուի ուսանողական կեանքէ վերադարձիս, քառորդ դար մը արդէն, երբ այս անգամ իմ բանականութիւնս ա՛լ կը համբէ սեղանին շուրջը ժողվուողները. եւ ալ պակասներ կը գտնեմ հոն նախորդ տարիները տեսածներէս։ Ծերունի բարի մեծ-հայրը այս աշխարհէն չէ, ու դեռ ուրիշներ պակսած են տարիներու ընթացքին մէջ։ Հիմա կը հասկնամ «Աստուած մարդ չպակսեցնէ» մաղթանքին նշանակութիւնը։ Աչքերս զարմացումի նշոյլներ չունին։ Անոնք չեն տարբերիր տարէցներու աչքերէն, որոնք թրջած աչքերով կը դիտէին պտուղներու — առատաբերութեան — սեղանը։

* *

Ու տարեմուտները, յիշատակները կը ներկայանան մաքիս՝ հետզհետէ աւելի յստակ, սակայն անհաւասար, կեանքի անհաւասարութիւններուն պէս։ Ուրախ տարեմուտները սիրախանդ մօր մը քովիկը տօնուած։ Ցետոյ հիւանդութեանց տարիներ, երկու տարեմուտներ, որոնք հիւանդանոցներու առանձնութեանը մէջ կ'անցնին։ Աւելի ետքը սուգը կըպատէ ընտանեկան յարկը. մայրն է որ մեկնի այս աշխարհէն, իր մահը ինծի կը զգացնէ սուգերու հզօրագոյնը։ Ու տարիները կը հոլովին, յոյսեր կուգան ուրագծել իրենց կարգին։ Տարեմուտ մը, որ հազիւ խոստովանուած սիրոյ մը միջավայրին մէջ կ'անցնի, սիրուած էակի մը քով, որ ետքը ձեռքը ձեռքիս մէջ պիտի դնէր այս աշխարհին կեանքը միասին ապրելու համար։

Ու նոր ընտանիք մը կը կազմուի. ու տարեմուտներ կուգան, սեղանին շուրջը նոր դէմքերով, պզտիկ, սիրուն նոր դէմքերով։ Ու կը վերյուշեմ վերջապէս ուրախութիւնը զոր այս իրիկուն տղաքը ունեցան իրենց տարեկնակ նուէրները ստանալով, խաղալիքներ, որոնց ամէն մէկը գիտութեանց կոչ մը կը ներկայացնէ, Սան-Թօս-Տիւմօնի յաջողութիւնները, automobilismeը և ճառագայթները կապկելով։

* *

Փողոցին մէջ նորէն կը լսուի հասարակ բիրտ ձայնը.

—Բուշլա՛ր, քումբուլա՛ր։

Չեմ գիտեր ինչո՞ւ մէկէն ի մէկ ինքզինքս հայելիի մը մէջ կը կարծեմ տեսնել, այն կէս-ձիւնով որ արդէն գոգածծ կը ծածկէ։ Կեանքի աշնանամուտը հասած ենք արդէն։ Բուշլար քումբուլար. քանի՞ անգա՞մ դեռ պիտի յաջողինք լսել տարեմուտի այս աւետումը։ Բիրտ ձայնը կը սկսի քաղցր չեչտեր ունենալ։

ՏԻՕՆ

ԿԱՂԱՆԴԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՕՐ. Ս.ԲԵ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆ Է ԱՍ ՊԶՏԻԿ ՏՂՈՒ ՄԸ ՈՐՈՒՆ ՄԱՅՐԻԿԸ ՄԵՌԱԾ Է. ԲԱՅՑ ՈՐ ՉԻ ԳԻՏԵՐ ԹԷ ՄԵՌԱԾ Է ԵՒ ԿԸ ՀԱՐՑՆԷ ԻՐ ՄԵԾ ՔՈՒՐԻԿԻՆ ԹԷ Ե՞ՐԲ ՊԻՏԻ ԳԱՅ. ԵՒ ՄԵԾ ՔՈՒՐԻԿԸ ԿԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԷ ԹԷ ՄԻՒՍ ՕՐ ՊԻՏԻ ԳԱՅ. ԲԱՅՑ ՄԱՅՐԻԿԸ ՉԻ ԳԱՐ.

Պզտիկին մայրիկը մեռած էր. բայց ինք չէր գիտեր թէ մեռած էր։

Մեծ-քուրիկը ըսած էր իրեն թէ մայրիկը հեռաւոր տեղ մը գացած էր, եւ թէ պիտի վերադառնար կարմիր-կապոյտ խաղալիկներով, փողերով, գոյնզգոյն հագուստներով։

Ու պզտիկը կը հարցնէր թէ ե՞րբ պիտի գար մայրիկը այդպէս, կարմիր-կապոյտ խաղալիկներով, փողերով եւ գոյնզգոյն հագուստներով։

Եւ քուրիկը կը պատասխանէր թէ միւս օր պիտի գար, կառքին մէջը նըստած եւ փայլուն զգեստներ հագած։

Պզտիկը քուրիկին երեսը նայած էր եւ ժպտած. քուրիկն ալ իրեն սեւ աչքերուն մէջ նայած էր չնչտակի, եւ ա՛ն ալ ժպտած. ու յետոյ, երբ լացած էր, գիրկը առած էր զինքը, վեր՝ օդին մէջ բարձրացուցած եւ յետոյ պագած էր, պագած, մինչեւ որ պզտիկը նորէն ժպտիլ սկսած էր ու իր մանրիկ բազուկները անոր անարատ պարանոցին օղակ ըրած։

Միւս օր եղած էր. պզտիկը պատուհանէն դուրս կը նայէր եւ մայրիկին կը սպասէր. որովհետեւ չէ՞ որ մեծ քուրիկը ըսած էր թէ պիտի գար ան, կապոյտ-կարմիր խաղալիկներով, փողերով և գոյնզգոյն հագուստներով։

—Անանկ չէ՞ քուրիկ, այսօր պիտի գայ։

—Հապա՛, պիտի գայ, կառքով եւ աղուոր զգեստներ հագած։

Ու պզտիկը, խնդութեամբ, կը սպասէր։

—Ո՞ւր է, չեկաւ դեռ, քուրիկ, իրիկուն եղաւ։

Իրիկուն եղաւ եւ չեկաւ կառք մը մեծազորդ, եկաւ կեցաւ իրենց տանը առջեւ գրեթէ։

Փառաւոր և գեղանի կին մը, որ օղեր ունէր ականջին, և մանեակ մը կուրծքին կատարը, վար իջաւ ու գրկած մտաւ դէմի ճոխ բնակարանը։ Իրեն հետ ներս տարած էր նաեւ շատ մը բաներ։

Պզտիկը ներս դարձած էր, և գետնին վրայ մերկ սրունքը երկնցուցած, ձեռքին կռնակը աչքին, կը հեծկլտար։ Մայրիկը պիտի գար և չէր եկած։

Ու կը հեծկլտար, մերկ սրունքը գետնին վրայ երկնցուցած, ձեռքին կռնակը աչքին։

Ու հեծկլտանքը կը սաստկանար։

Մեծ քուրիկը այն առեն նորէն վեր վերցուց զայն, մեծ—մեծ բացած թեւերուն մէջ առաւ, անոր սեւ գանգուր մազերով զարդարուած գլխիկը իր արձակ ու յորդ մազերուն մէջ թաղեց։

Պզտիկին հեծկլտանքը մեղմ ու անուշ թզկանքի մը փոխուեցաւ։ Ցետոյ լռեց։

—Ինչո՞ւ կուլաս, աղուո՛ր, ըսած էր քուրիկը, մայրիկը պիտի գայ միւս օր, կապոյտ-կարմիր խաղալիքներ պիտի բերէ քեզի, փողեր պիտի բերէ եւ նոր նոր հագուստներ։

Պզտիկը ժպտեցաւ նորէն, գանգուր սեւ մազերով զարդարուած գլխիկը մեծ—քուրիկին լանջքին վրայ կրթնեցուց, հանդարտիկ։

Հանդարտիկ, մեծ—քուրիկին մազերուն հետ խաղաց, ու անոր շուրջը դարձաւ։ Ցետոյ բաժնուեցաւ։ Նորէն լացաւ, նորէն խնդաց։ Ցետոյ քնացաւ, քուրիկին գիրկին մէջ իր մակոյ անդամները թաքցուցած քնացաւ։

Միւս օր եղաւ, եւ իրիկուն եղաւ։ Պզտիկը, պատուհանէն մայրիկին ճամբան կը նայէր։ Կառքով պիտի գար։

Շքեղ կառք մը եկաւ եւ կանգ առաւ իրենց տանկին առջեւ։ Գեղանի և փառաւոր կինը՝ որ փայլուն օղեր ունէր ականջին եւ շքեղ մանեակ մը կուրծքին կատարը, պզտիկին նայեցաւ, բայց չժպտեցաւ. վար իջաւ ու գնաց դէմի մեծ տունը մտաւ։ Կանանչ եւ նարնջագոյն թուղթերով ծրարներ տարաւ հետը։

(Կաղանդները կուգան չքեղ կառքով, բայց չեն հանդիպիր բոյները Զքաւորութեան՝ որ սակայն անոնց կը սպասէ, Ակնկալութեան զգուանքներէն քաշուած)։

ԳԵՂԱՄ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ

ԽԱՂԱԼԻԿՆԵՐԸ ԵՒ ԱՅԺՄԷՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

Տարեգլուխի օրը, պզտիկներու երջանկութեան գերագոյն ժամանակը, խաղալիկները իրենց հետ զուարթութիւնը կը մտցնեն տուներն մէջ։ Անոնք՝ 20-40 փարանոց թիթեղէ համեստ կառքէն մինչեւ ամենէն սուղնոց պուպրիկները՝ նոյն իսկ հառաքաւորներուն շրթունքին վրայ ժպիտը կը բերեն՝ գոնէ վայրկեանի մը համար, յիշեցնելով անոնց՝ իրենց մանկութեան երջանիկ ժամանակամիջոցը, որ սակայն ա՛լ չպիտի դառնայ, ու ասո՛ր համար տխուր է այդ տարէցներու ժպիտը։

Բերայի ամէնէն ճոխ վաճառատուներէն սկսեալ, մինչեւ յետին թաղին աղքատիկ մանրավաճառի կրպակը եւ ուրախութեամբ մը կայ պզտիկներու, որոնք՝ մինակնին կամ իրենց մեծերուն ընկերակցութեամբ՝ կը խռնուին հոն, ուրախ բացագանչութիւններով ընդունելով երեւումը սիրուն խաղալիկներու, ճերմակ մանրանկար գառնուկներ՝ որոնք կը մայեն իրենց չափ մանրանկար հովիւներու քով, կուզիկ խամաճիկներ, պըլլիկ մարդեր, չոգեկառքի լիլլիբութեան վակոններ, կառախումբեր, արուն կերպով հագուած պուպրիկներ ու դեռ հազարումէկ բաներ։

Տղաքներու հիացիկ բացագանչութիւններ՝ այդ խաղալիկներու գանազանութիւնը տեսնելու առթիւ հիացումով կը լեցնէ մեծերը, եւ երազելով կուտայ այն անմեղունակ վիճակին վրայ, որմէ աւելին—ինչպէս կ'ըսէր պատմական եկեղեցական մը—նոյն իսկ Ցիսուս անգամ չէր կրնար ունենալ։

Տղու անմեղ հոգիներու վրայ այդ հիացումին հետ սակայն, որոնց ճառագայթումին առթէ կ'ըլլան այդ սիրուն ոչնչութիւնները—աղէ խաղալիկները, դիտող ու խորհող միտքերու համար մտածումի արժանի ուշագրաւ կէտեր կարելի չէ՞ տեսնել այդ ոչնչութիւններուն իսկ մէջ։

Ամբողջ ճարտարարուեստ մը կայ այդ խաղալիկներու պատրաստութեան գործին մէջ, եւ կրնանք առաջ երթալ նոյն իսկ ըսելու համար թէ հանճարի գործեր, հանճարի արտադրութիւններ պակաս չեն անոնց մէջ։ Եթէ ներելի ըլլար «անտեսական նկատողութիւն» մը առաջ բերել ամանորի խել խօլ զուարճութեան առթուն, այդ պարագային կարելի էր ըսել որ այդ բոլոր սիրուն ոչնչութիւններուն պատրաստութեան մէջ խիստ աննշան բաժին մը ունի տեղական ճարտարարուեստը, ու մեր դրամները, ոսկիներու վիրածուած, կ'երթան պարարել եւրոպայի հնարամիտ գործարանատէրներու քսակները։

Բայց ասանկ ուրախ օրի մը մէջ յարմար ժամանակը չէ այդ կարգի չափազանց դրական նկատողութիւններու մէջ խորասուզուիլ։

Անցնինք ուրեմն։

Շահեկան է սակայն ակնարկ մը նետել եւրոպական երկիրներու մէջ խաղալիկներու չինութիւնովը զբաղողներու գործելու եղանակին, ու մանաւանդ այժմէութեան կատարած դերին վրայ՝ խաղալիկներու պատրաստութեան գործին մէջ։

Բնական է թէ այսպիսի պարագայի մէջ մեր ակնարկները ուղղուին Բարիզ, որ կարեւոր մաս մը ունի խաղալիկներու պատրաստութեան մէջ։

Հոն կարգ մը գործաւորներ կան, որոնք օրը օրին կ'արձանագրեն տարուան նշանաւոր դէպքերը, եւ տարեվերջին մօտ անոնց կարեւորագոյնները կ'ընտրեն խաղալիկներ պատրաստելու համար։ Այսպէս, ամէն տարի իր հետքը կը ձգէ Բարիզի մէջ, մէկ քանի «սուտ»նոց խաղալիկի ձեւին տակ, զոր վաճառիկները կը ծախեն պողվաններուն վրայ,—օրուան նորոյթ եղող վերջին երգը երգելով — պատկերազարդ քարտ-բօսթալին հետ մէկտեղ։

Այսպէս ռուս վեհապետներու Բարիզ այցելած տարին կարգ մը խաղալիկներ չինուեցան երկու ազգերու ազգային գոյներովը, ինչպէս զինակցութեան օդապարիկը, ռուսական նարցը, եւրոպական նաւասարակշռութիւնը։ Բանամայի խնդրոյն ամէնէն տաք եղանակին չինուեցաւ Բանամայի գորտը։ Ուրիշ տարիներու մէջ, Իվէդ Կիլպէրը՝ սեւ, երկայն ձեռնոցներով, Տրէյֆիւսի խնդիրը, Ֆօռ Շապօլը, Փօքրտական խնդիրը, Զինւորի պօքըրները, Թալորնիալ նուխթեր եղան շատ սիրուն եւ հանճարեղ կերպով պատրաստուած խաղալիկներու։ 1900ին, արուեստահանդէսին առթիւ, տարուան խաղալիկներն էին Bopp օճիւմանքալը, ճամբորդող Անգլիացիները եւ ուրիշ հազարումէկ սիրունութիւններ։ Այս տարի ալ խաղալիկ չինողներու բեղմնաւոր երեւակայութեան առարկայ եղան Թէբէզ Իւմպէռ եւ իր աքքանեակները, նաեւ Սանթօսի ինքնակոչ պետը Ժաք Ա., եւ այժմէութիւն ունեցող ուրիշ դէմքեր ու դէպքեր։

* *

Այս բոլոր խաղալիկներու թուումէն ետքը, պիտի հարցուի՞ արդեօք մեզի թէ ինչ պէտք այսքան տղայական բաներով զբաղելու։ Ասոր կարելի է պատասխանել իմաստունին հետ. «Ամէնէն թեթեւ կարծուածն է ընդհանրապէս ամէնէն լուրջը»։ Խաղալիկները, եթէ լաւագոյն ընտրութեամբ մը պատրաստուին, կրնան մարդուս դաստիարակութեան ծառայել՝ իր անտիպական հասակէն իսկ։ Մօնթէնեը, Ֆրանսայի նըշանաւորագոյն մէկ իմաստունը, ցաւ կը յայտնէր որ իր ժամանակը վարժարաններուն մէջ սովորութիւն չէր Զուարճութեան, Շնորհքներու եւ ուրիշ դիցուհիներու գեղեցիկ արձանները դնելու, կանուխէն գեղեցկութեան պատկերներուն վարժեցնելու համար մանուկներու աչքերը։

Ծատ խորունկ դիտողութիւն մըն է որ կ'ընէր Մօնթէնեը, Այս գաղափարէն առաջնորդուած, կարելի չէ՞ր որ տղոց ձեռքը տրուելիք խաղալիքներուն մէջ ալ մասնաւոր ընտրութիւն մը ըլլար գեղեցկին, այն ծուռ ու մուռ դէմքով մարդերուն, եւ խժալուր ձայներ հանող պէպէքներուն են. որոնք ականջներ կը վիրաւորեն, փոխանակ գեղեցկին ճաշակը զօրացնելու տղուն միտքին մէջ։ Կարելի չէ՞ր նոյն իսկ ընտրել անտիկ խաղալիկներ, որոնք իրենց բերած զուարճութեան հետ մէկտեղ բան մըն ալ սորվեցնէին տղոց։

Բայց կը տեսնեմ որ բարոյախօսելու վտանգին մէջ կ'իյնամ, եւ մանկավարժներու սահմանը կ'անցնիմ, ինչ որ ներելի չէ անշուշտ։

ՔԼԻՕ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳՈՐԾԵՐՈՒ ՎԻՃԱԿԸ Ծ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ.— Ռուսիոյ և Ճափոնի վէճը խաղաղական կերպարանք մը առաւ դեռ. 30ի նախարարական Խորհուրդի նիստէն ի վեր, որուն կը նախագահէր Նիքօլա Զարը։ Այս փոփոխութիւնը մեծ մասամբ պէտք է վերագրել Կոմս Լամստորֆի եւ Ֆօն Ալը Վիդէի, որոնք երկուքն ալ խաղաղասէր կուսակցութեան գլուխն են Ռուսիոյ մէջ։ Ասոնք էին որ ըսել տուին թէ Ռուսիա տրամադիր է զիջողութիւններ ընելու։ «Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ»ի թղթակիցը այս տեղեկութիւնները տալէ ետքը, բացարձակապէս կը հերքէ այն զրոյցները թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա իրենց միջնորդութիւնը առաջարկած են։ Բարիզի ճափոնական դեսպանն ալ կը յայտարարէ թէ անգլիական եւ ֆրանսական կառավարութիւնները չեն միջնորդած բնաւ, և պէտք ալ չկար, Դեսպանը կ'աւելցնէ թէ Ճափոնական կառավարութիւնը պիտի պատասխանէ Ռուսիոյ, եւ կը յուսայ որ բանակցութիւնները խաղաղական լուծումի մը յանգին։ Բեդերսպուրկի ճափոնական դեսպանն ալ, որ կրցածը ըրաւ պատերազմի առաջքը առնելու համար, նոյն յոյսը ունի։ Ինչ որ ալ ըսեն, կը յարէ, Ճափոն պատերազմիլ չուզեր, և բարեբախտութիւն մըն է որ Ռուսիա ալ խաղաղասիրական տրամադրութիւններ ունի։

. Նիւ-Եորքէն հասած հեռագիր մը կ'ըսէ.—7000 զինուոր փոխադրելու կարող հինգ փոխադրանաւեր կը պատրաստուին հարկաւոր պաշարներով։ Պատերազմական նախարարութիւնը չըսեր թէ ի՛նչ պիտի ըլլան ասոնք, բայց կը կարծուի թէ Ամայր. Արեւելք պիտի երթան, ուր զօրքերուն մէկ մասը պիտի պաշտպանէ Բեքինի և Սէուլի ամերիկեան դեսպանատուները։

ԱՒՍՏՐԻԱ պառլէրականութեան ելմտացոյցի յանձնաժողովը առջի օրը վիճաբանեցաւ արտաքին գործոց ելմտացոյցին վրայ։ Բոլոր ատենապետները, նոյն իսկ ընդդիմադիրները, յայտարարեցին թէ գոհ են արտաքին քաղաքականութեան ընթացքէն։ Շատերը գովեցին Պապին ընտրութեան առթիւ գործադրուած «վէթօ»ին դէմ։ Շէօնպորնի կոմսը Ֆրանսայի Խորհրդարանին կողմէ վերջերս Աւստրիոյ մասին ցոյց տրուած համակրութեան վրայ խօսելով, փափաք յայտնեց որ այդ երկու երկիրներուն յարաբերութիւնները աւելի սերտանան։ Արտաքին գործոց նախարար Կոլուխովսքի կոմսը պատասխանելով զանազան հարցումներու, մանաւանդ երիտասարդ-Չեխ Քրամարցի յայտարարութեան՝ որով կ'ըսուէր թէ Եռեակ Զինակցութիւնը կարեւորութիւն չունի, ըսաւ որ այդ զինակցութիւնը Աւստրիոյ Հունգարիոյ քաղաքականութեան հիմը կը կազմէ եւ պայմանին ալ պիտի կազմէ եւ թէ շատ բնական է չքցանել քաղաքական համախմբում մը որ այնքան լաւ կերպով կազմուած է։ Նախարարը յարեց թէ Եռեակ Զինակցութիւնը կատարելապէս կ'արդարացնէ անոր մասին ըրած գովեստները։ Կոլուխովսքի կոմսը, միջազգային խնդիրներու մասին Չեխ. երիտասարդ երեսփոխանին ըսածները մերժելէ ետքը, խօսեցաւ Սերպիոյ վրայ։

—Ելմտացոյցի յանձնաժողովը ընդունեց արտաքին գործոց նախարարութեան ելմտացոյցը, զանազան գլուխներուն վրայ վիճաբանելէ ետքը։ Ցետոյ ձեռնարկեց պատերազմական նախարարութեան ելմտացոյցին վիճաբանութեան։ Պատերազմական նախարարը յայտարարեց թէ գերմաներէնը անհրաժեշտ է բանակին մէջ հրամանները արձակելու համար, բայց սպաները պէտք է ուսանին իրենց պատկանած զօրագունդերու լեզուները։ Նախարարը յետոյ տեղեկութիւններ հաղորդեց Հունգարիոյ ըլլալիք զիջողութեանց վրայ, հաւաստելով որ այդ զիջողութիւնները բնաւ չեն վնասեր բանակին միութեանը եւ աւանդական ոգւոյն։

ՄԱՐԻՆՈՆԻ.—Քանի մը օր առաջ Բարիզի մէջ մեռաւ Մարինոնի, հնարիչ մը եւ լրագրապետ մը, որ 20 տարիէ ի վեր կը վարէր «Բըթի Ժուռնալ»ը։ Ինք էր որ բոլորովին կերպարանափոխ ըրաւ տպագրական մեքենան, եւ հնարեց մամուլ մը որ ժամը 40000 օրինակ կը տպէ։ Այս մամուլը ընդունուած է աշխարհի բոլոր տպարաններուն մէջ, Ցամառ աշխատութեան, աննկուն կամքի մը շնորհիւ էր որ իր ունեցած բարձր դիրքին հասաւ։

Շատ խոնարհ ծագում մը ունեցած էր։ Հազիւ քանի մը տարի դպրոց գընաց, եւ 12 տարեկանին մեքենագործի մը քով աշկերտ էր։ Քանիմէկ տարեկանին, ճիշդ 70 ֆրանք տասը սանթիմ ստացաւ իբրեւ հօրենական ժառանգութենէ բաժին։ Այսօր հարիւր միլիոն ֆր.ի հարստութիւն մը կը ձգէ, հարստութիւն զոր 70 տարուան անդուլ եւ անընդհատ աշխատանքով ձեռք բերած էր։ 1835ին էր որ Մարինոնի յղացաւ նոր մամուլ մը հնարելու գաղափարը։ Այն առեն 20 տարեկան էր, ամուսնացած եւ երկու երեք զաւակ ունէր. օրական վեց ֆրանք կ'առնէր իբրեւ գործակալ, իրիկուններ գծագիտութեան եւ մեքենագիտութեան դաս կ'առնէր։ Ցաջորդ օրը երբ գործի երթար («Բըթի Ժուռնալ»ի տպարանը) կը ջանար գործադրել առջի օրուան առած դասերը. 1855ին չինեց իր առաջին մեքենան, այն առեն մեքենաշարժ մամուլները ցնորք մը կը թուէին. այնպէս որ Մարինոնին յիմարի տեղ դրին։ Բայց անվհատ հնարիչը 1867ի տիեզերական արուեստահանդէսին մէջ ցուցադրեց իր առաջին կատարելագործուած մեքենաները։ Այն առեն յիսուն տարեկան էր, եւ ամբողջ գերմարդկային ճիգեր ըրել, իր հնարած մեքենաներու փորձերուն ժամանակ. ամէն օր նոր դժուարութիւն մը երեւան կ'ելլէր. պէտք էր բարեփոխել, կատարելագործել, նորէն հնարել։ Մարինոնի իր մեքենաներուն քով կ'անցընէր կեանքը. շատ գիշերներ անքուն կը մնար։ Բայց իր կամքը եւ գիտութիւնը յաղթեցին վերջապէս։ Իր մեքենաներուն համբաւը տարածուեցաւ, եւ ամէն կողմէ ապսպրանքներ տեղալ սկսան։ 1883ին Մարինոնի ձեռք անցուց «Բըթի Ժուռնալ»ը, որ սնանկանալու վրայ էր, և իր արհեստագիտութեամբ, ու իր վարչագիտութեան եւ անդուլ գործունէութեան շնորհիւ այնպիսի մղում մը տուաւ այդ օրաթերթին որ շատ չանցած «Բըթի Ժուռնալ» ամէնէն հաստատուն եւ ամէնէն շատ տարածուած թերթը եղաւ։ Ինք էր որ մինչեւ մէկ միլիոն հասուց թերթին շրջաբերութիւնը. բան մը որ իրմէ առաջ տեսնուած չէր։

Իր մահը ընդհանուր սուգ մըն է լրագրական աշխարհին համար։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՕՐԱՑՈՅՑԸ
1904

ՀԻՆ ՏՕՄԱՐ.— ԹՈՒՆՎ. 1 ՀԻՆԳՇ. Գ. օր պահոց Ծննդեան և ԿԱՂԱՆԴ։ Տարեմուտ 1904 նահանջ թուականին Քրիստոսի ըստ Ժին տնօրէն։ Ցն. Տօն անուանակոչութեան Տեառն և յիշատակ Բարսղի Հայրապետին։

ՆՈՐ ՏՕՄԱՐ.— ԹՈՒՆՎԱՐ 14

ՏԱՃԿԱԿԱՆ—1321 ՇԵՒՎԱԼ 26

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԳՈՐԾԵՐԸ ԵՒ ՔՆՆԻՉՆԵՐՈՒ ԱՆՈՒԱՆՈՒՄԸ

Վերջապէս Խառն Ժողովոյ երեկուան նիստին մէջ ընտրուեցան Երուսաղէմ ղրկուելիք երկու քննիչները, որոնք հանրային շրջանակի մէջ արդէն ծանօթ և վանական բարեկարգութիւն և հաշուական կանոնաւորութիւն հաստատելու ձեռնհասութիւն ունին։ Պահ մը խորհուեցաւ Վարչական Ժողովէն անձ մը նշանակել, իրեն ընկեր տալով հրապարակի վրայ մատակարարական և կալուածական գործերէ տեղեակ մէկը, և այս մտքով բանակցութիւններ և խորհրդակցութիւններ ալ եղան, սակայն մէկ կողմէն առեւտրական անձերու զբաղումները և միւս կողմէ անձնական գործեր արգելք եղան այս նըպատակին գործադրութեան. իսկ երեկուան Խառն Ժողովոյ մէջ տեղի ունեցած խորհրդակցութիւնը և վերջին օրերու մէջ հասած և փոխանակուած հեռագիրներու ընթերցումը պէտք զգացուցին եկեղեցական բարձրաստիճան քննիչ մը անուանման, որ գործակից Տ. Ցարութիւն Ա. Պատրիարքին, սաստելու և կարգի բերելու անուղղայ հաշուէ խուսափող եկեղեցականները և անոնց ճանչցնէ իրենց չափն ու սահմանը։

Այս մասին համաձայնութիւն գոյանալէ յետոյ, աշխարհական քննիչ մասին տարբեր առաջարկութիւններու վրայ, հարկ տեսնուեցաւ քուէարկութիւն կատարելու, և ներկայ 11 անդամներու 8ական քուէով քննիչ նշանակուեցան, կրօն. Ժողովոյ ատենապետ Տ. Վահրամ Արքեպ. Մանկունի և Քաղ. Ժողովէն Տիգրան էֆ. Եուսուֆեան։ (Կրօն. Ժողովոյ ատենապետ Տ. Գրիգորիս արքեպիսկոպոս Ցովհաննէսեան և Քաղ. Ժողովէն Միհրան էֆ. Սեթեան ալ 3ական քուէ առացան)։ Այս ընտրութիւնը գոհունակութեամբ կը հաղորդենք մեր ընթերցողներուն, որովհետեւ համոզմամբ կրնանք ըսել թէ, Ներկայ հանգամա-

նաց մէջ, Տ. Վահրամ Սրբազան միակ եպիսկոպոսն է, որ իր անձնական դիրքով և արժանիքով ազդեցութիւն կըրնայ յառաջ բերել վանքին մէջ և բարեկարգութիւնը վերահաստատել։ Ն. Սրբազնութիւնը արդիւնաւոր գործունէութեան երկարատեւ շրջան մը բոլորած է Ս. Էջմիածնայ վանքին մէջ, ուր մատակարարական, վարչական, եւ միաբանական կանոնաւորութիւնը իր փափաքուած վիճակին հասցնելու յաջողած է, աշխատելով իր հոգեւոր Հօրը՝ Մանկունի Սրբազանի այս արդիւնաւոր գործունէութիւնը անմոռանալի մնացած է ռուսահայոց մէջ, եւ այն վարդապետները, որոնք եպիսկոպոսանալու համար կ'երթան Ս. Էջմածին, ի դարձին կը պատմեն թէ որքան մեծ յիշատակներ կան Մայր Աթոռոյ միաբանութեան եւ ընդհանուր ժողովրդեան մէջ, որոնք Ն. Սրբազնութեան փառքը կը կազմեն։

Հետեւաբար Տ. Վահրամ Արքեպ. կատարելապէս անաչառ եւ անկաշառ, այս գործին մարդն է. ինք մատակարարութենէ եւ հաշիւէ ալ կը հասկնայ և Երուսաղէմի միաբանութեան ալ կրնայ հասկցնել թէ Ղեւոնդ Վ.ի մը կարծեցեալ հաշուական հմտութիւնը իր փրցածներէն չատ վար կը մնայ։

Արդէն անցեալ շաբթու մեզ կը գրէին թէ Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք այնքան գոհ մնացած է Վարչութեան որոշումէն, որ նոյն իսկ փափաք յայտնած է որ ընտրելի քննիչներէն մէկը եպիսկոպոս մը ըլլայ։ Վարչութիւնը իր երէկուան կատարած ընտրութեամբ ո՛չ միայն գոհացուց տեւաւ այս փափաքին, այլ եւ ընտրեց այնպիսի եկեղեցական մը որ կատարելապէս յարգելի եւ սիրելի է Ն. Ամենապատուութեան. եւ Մանկունի Սրբազան, ինչպէս միշտ՝ կը յայտարարէ թէ հայ եկեղեցականութեան ամէնէն կարող դէմքն է Երուսաղէմի ալեզարդ Պատրիարքը, «որ իր այս ծերութեան հասակին մէջ քանի մը տասնեակ երիտասարդ եպիսկոպոս կ'արժէ» ըսած է քանիցս պաշտօնական շրջանակներու մէջ։

Վարչութեան միւս ներկայացուցիչը, Եւսուփեան Տիգրան էֆ. ամէնուն ծանօթ բազմափորձ անձնաւորութիւն մըն է։ Վարչական գործերու մասին իր ունեցած հմտութիւնը այնքան ընդարձակ է, որ կրնանք ըսել թէ հանրային գործերու մէջ հանգուցեալ Ստեփան փաշայէ վերջը, ինքն է որ վարչական այնքան կնճռոտութիւններու ականատես եղած եւ հետեւաբար զանոնք հարթելու կերպերը ուսումնասիրած է։ Եւ Եւսուփեան էֆ. Ստեփան փաշայի նըման իբրեւ քննիչ կը ղրկուի Երուսաղէմ, սա տարբերութեամբ որ ինք աւելի հաշուական մարդ է, եւ երկար տարին իբրեւ առեւտրական դատարաններու անդամ, հաշուեքննութեան եւ համարատուութեան ինչ ըլլալը լաւ գիտէ. գիտէ նաեւ թէ հաշիւէ ինչպէս խոյս կը տրուի եւ խուսափողները ինչպէս երեւան կը հանուին։

Այս հանգամանքներուն մէջ Եւսուփեան էֆ. ոչ նուազ կարեւոր դեր մը պիտի ունենայ Երուսաղէմի վանքին մէջ, ուր յանձնէ եւ յանուանէ զինքը ճանչցողներ—սկսելով Աթոռոյ Պետէն—չատ կան եւ ամենքն ալ կը յարգեն զինքը առ հասարակ։

Այս գոհացուցիչ պայմաններուն մէջ կը յուսանք որ Նոր Տարւոյ շրջանին արդէն ամէն խնդիր վերջացած եւ վանքը բոլորովին բարեկարգուած կ'ըլլայ, ինչ որ փափաքելի է ամէն Հայու եւ մանաւանդ մեզ համար, որ նոյն առաքելական Աթոռոյ օգուտը եւ չահը նպատակ ունենալով կը գրենք այս տողերը։

⁂ Ինչպէս յայտնի է, Երուսաղէմի Ս. Պատրիարքին կամաց հակառակ Պօղոս, Երեմիա եւ Ղուկաս Վ.ները ելմոց(?) տեսչին խորհրդով Եաֆա գացած էին դիմաւորելու Տ. Վահրամ Վը. Ն. Սրբազնութիւնը հրամայած է այդ երեք վարդապետներուն՝ որ ի պատիժ Ռէմլէի վանքը երթան եւ այնտեղ մնան։

—o—

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԸ բացառիկ կերպով գումարուեցաւ երէկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքին։ Ներկայ էին կրօն. Ժողովէն Տ. Գրիգորիս, Տ. Վահրամ արքեպիսկոպոսները, Տ. Գաբրիէլ Եպիսկ. եւ Սէթեան ու Շահպազեան աւագ քահանաները. Իսկ Քաղ. Ժողովէն Եւսուփեան, Խտըրեան, Տէր Ներսէսեան, Աստաեան(?), Տէմիրճիպաշեան և Ս. Սէթեան էֆ.ները։ Քաղ. Ժողովէն Նախանդամ Նորատունկեան էֆ. նամակով իր բացակայութիւնը ծանուցանելով, Ժողովին մեծամասնութեան որոշման համամիտ ըլլալը յայտներ էր։ Ս. Նախագահը Ժողովին հաղորդեց Ս. Էջմիածնի գործոց նկատմամբ ինչ ինչ տեղեկութիւններ և Ս. Հայրապետին առողջութեան մասին եկած վերջին հեռագիրը։ — Ժողովը մերժեց Պէլէճիկի Առաջնորդ Տ. Մովսէս Եպ.ի հրաժարականը։—Տրապիզոնի վիճակին առաջնորդական գործոց մասին ալ խորհրդակցութիւն մը տեղի ունեցաւ և որոշուեցաւ գրել առաջն. փոխանորդին և Քաղ. Ժողովին որ տեղւոյն գործերը վարեն մինչ լուծումն առաջնորդական խնդրոյն, քանի որ առաջնորդ Տ. Եղիշէ(?) Վ. Պոլիս կը գտնուի։ — Ժողովը խորհրդակցութիւններ կատարեց նաեւ Երուսաղէմի գործոց նկատմամբ։

ԿՐՕՆԻՑ տեսուչի օգնական Պէհա պէյ երէկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը գընաց, և Խառն Ժողովոյ նիստէն ետքը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ս. Պատրիարքին հետ։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ երէկ գիշեր Պատրիարքարան մնաց և այսօր Մայր Եկեղեցի ներկայ գտնուելով կը նախագահէ արարողութեանց. ապա Պատրիարքարանի մէջ պիտի ընդունի Նոր տարւոյ առթիւ եղած շնորհաւորութիւնները։ Ն. Սրբազնութիւնը Նոր տարւոյ շնորհաւորական այցաքարտեր ղրկած է զանազան անձնաւորութիւններու, թէ Պոլիս և թէ գաւառները։

ՍՊԱՐԱՊԵՏ Բօրձը. Րիզա փաշա Նոր Տարւոյ առթիւ շնորհաւորական այցաքարտ ղրկած է Ս. Պատրիարքին։

ԿԱՂԱՆԴԻ և Ս. Ծննդեան առթիւ, նախապէս եղած հրաւէրանաց վրայ, ըստ սովորութեան Յիսուս Մանուկի նուէրները կը ղրկուին Պատրիարքարան՝ ի նպաստ գաւառական որբանոցներու։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ գրուած ըլլալով որ Վանայ Արզուրիկ գիւղին եկեղեցին ժամանակէ մը ի վեր սրբազան անօթներ և եկեղեցական մատեաններ կը պակսին, Ս. Պատրիարքը գրեց Վանայ առաջն. տեղապահ Տ. Սահակ եպսկ.ի որպէս զի հոգ տարուի նմանօրինակ պարագաներ չկրկնուելու։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ հոգեւոր հովիւ Տ. Սեռովբէ քհնյ. Ներշապուհ գրած է Պատրիարքարան թէ՝ տեղացիներէն ոմանք փափաք յայտներ են որ իրենց նորածին զաւակաց մկրտութեան արարողութիւնը տուներու մէջ կատարուի։ Տ. Սերովբէ հրահանգ կը խնդրէ թէ ինչ ընէ։ Պատրիարքարանէ գրուեցաւ յիշեալ քահանային թէ պէտք է մկրտութիւնները մատրան մէջ տեղի ունենան անպատճառ։

Տարւոյն լրացած օրը, լրացաւ նաեւ կեանքը բարեսէր Տիկին Վերոնիկ Գալչընեանի, մայր Արշակ եւ Կոստանդ Գալչընեան էֆ.ներու եւ քոյր Սէթեան Միհրան էֆ.ի։

Անողոք հիւանդութիւն մը մէկ քանի ամիս առաջ ծանրացած էր Տիկին Գալչընեանի վրայ, կքելով, խոնարհեցնելով անոր տոկուն անձը եւ հիւծելով սպառելով անոր քաջառողջ կեանքը։

Գալչընեան, Մէնզիլճեան եւ Յենտըգլեան ընտանիքները, այսօր փոխանակ շնորհաւորական ձայներու, վշտի եւ ցաւակցութեան արտայայտութիւններ կը լսեն ամէն կողմէ, որովհետեւ ամէնուն յարգելի դէմք մըն էր Տիկին Գալչընեան, որ իր լռութեան մէջ իսկ պատկառելի էր իր ծանօթներուն աչքին առջեւ, իսկ երբ խօսէր՝ պարզ այլ յանկուցիչ ոճով՝ մեծ տպաւորութիւն մը կ'ընէր ունկնդիրներու վրայ։

Հանգուցեալը՝ պարտաճանաչ տանտիկին, գորովագութ մայր, աղքատաց համար սփոփարար ձեռք մը եղած էր։ Իր առած պարզ դաստիարակութեան մէջ հեռատես միտք մըն էր։ Պարագայ մը որ անբաժան կրնայ մնալ իր յիշատակէն, այնքան յուզիչ է որ կ'արժէ մանաւոր յիշատակութեան։ Իր մահուանէն մէկ քանի օր առաջ անկողնին քով կը հրաւիրէ փեսան՝ Համբարձում էֆ. Մէնզիլճեանը, որուն հաղորդելով թէ իր կեանքը լրանալու մօտ է այլ եւս, իր զաւակաց համար ունեցած բաղձանքներն եւ տրամադրութիւնները հաղորդելէ ետքը, կ'աւելցնէ թէ բըժիշկները չէին կրցած հասկնալ իր հիւանդութիւնը. ասոր կը յօժարի որ իր մահուանէն վերջը դիագննութիւն կատարուի իր անձին վրայ, ճշդելու համար իր մահուան բուն շարժառիթը և այս կերպով ծառայութիւն մը մատուցանելու բժշկութեան, մանաւանդ անոնց որոնք միեւնոյն հիւանդութեան կրնան ենթարկուիլ։ Տիկին Գալչընեան փափաքած է նաեւ որ երբ բժիշկները իրենց այս քննութենէն նոր լուսաբանութիւն մը ստանան, նուէր մը ընեն Ազգ. Հիւանդանոցին համար։ Կեանքի եւ մահուան դէմ մաքառող էակի մը համար չատ դժուար է այս կերպ դատավար մը յղանալ և գործադրութեանը վրայ խորհիլ. սակայն Տիկին Վերոնիկ մեծահոգի կին մըն էր, եւ իր մահուանէն վերջ կը խորհէր ոչ միայն իր զաւակները եւ պարագաները, այլ եւ անոնք որոնք կրնային բախտակից ըլլալ իրեն եւ նոյն դառն ցաւերուն մէջ որ մը բաժնուիլ աշխարհէս։ Այսպիսի բարի եւ առաքելական զգացումներով օժտուած կնոջ մը մահը ցաւելով կ'արձանագրենք, խորին ցաւակցութիւն յայտնելով իր զաւակներուն, փեսաներուն, եղբօրը եւ բոլոր պարագաներուն, որոնց ջերմարդկային ջանքերը ապարդիւն մնացին անողոքելի հիւանդութեան մը (ստամոքսային քաղցկեղ) ընթացքը կասեցնելու համար։

⁂

Տէր և Տիկին Արշակ Պ. Գալչընեան եւ զաւակունք ի Բարիզ, Տիար Կոստանդ Պ. Գալչընեան, Օրիորդ Նուարդ Պ. Գալչընեան, Տէր եւ Տիկին Հ. Մէնզիլճեան և զաւակունք, Տէր և Տիկին Գ. Յենտըգլեան և զաւակունք, Այրի Տիկին Մարիամ Դ. Սեթեան, Տէր եւ Տիկին Միհրան Սեթեան, Այրի Տիկին Գառնիկ Սեթեան և զաւակունք, Այրի Տիկին Ազնիւ Թ. Լօքմակէօզեան և զաւակունք, Այրի Տիկին Նէվրիկ Ի. Արաքեան եւ որդին, Տէր եւ Տիկին Միսակ Մկրեան, Տէր եւ Տիկին Հեթում Սեթեան, Այրի Տիկին Արաքսի Ա. Զրաճեան եւ դուստրն, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Մանուկեան, ցաւօք սրտի կը ծանուցանեն զգաղաղէտ մահն, յանձին

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ

ՎԵՐՈՆԻՔ Պ. ԳԱԼՉԻՆԵԱՆԻ

որ յետ կարճատեւ հիւանդութեան կընքեց իւր մահկանացուն, խոր եւ անմխիթար սուգի մէջ թողլով իւր զաւակունքը, մայրն, եղբայրն և քոյրերն և ամբողջ իւր պարագայն։

Ցուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը պիտի կատարուի Ուրբաթ 2)15 Յունուար 1904 ի ժամ 5 (Ը. Թ.) Բերայի Ս. Երրորդութիւն Եկեղեցւոյ մէջ ուր արդէն փոխադրեալ է հանգուցելոյն մարմինը եւ պիտի ամփոփուի իւր յատուկ դամբարանն, Շիշլիի ազգային գերեզմանատան մէջ։

31 Դեկտ. 1903)13 Յնվ. 1904
Պօյաճըգիւղ

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ
13 Յունվ. 1904

Ֆրանս. %	(3% Français)	97.45
Ռէժի	(Tab. Turcs)	368.
Դոնսօլիտ	(R. Nouv. Unif.)	87.72
Երկաթուղի	(Lots Turcs)	129.
Պանք Օթ.	(Banquo Ott.)	589.
Թրանսվալ	(Transwal)	102.

1904
ԵՒ
ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

Մեր առաջին էջէն իսկ բախտը ունեցած ենք արդէն Նոր տարին շնորհաւորելու մեր բոլոր ու բազմաթիւ ընթերցողներուն, որոնց թանկագին համակրութիւններուն մէջ, ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ կը թեւակոխէ 1904 տարին։

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻ համար անխառն հրճուանք մը, յուզումնալից երջանկութիւն մըն է ինքզինքը շրջապատուած տեսնել այդ համակրութիւններէն, զորս սրտագին շնորհակալութիւններով կ'ընդունինք. բայց միւս կողմէ կը մտածենք թէ հարկաւ կան պատճառներ զանոնք արդարացնող։ Մեր անխախտ համոզումն է թէ յորմէ հետէ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ գոյութեան իրաւունք մը ունենալ սկսաւ Պոլսոյ Մամլոյն մէջ, այդ իրաւունքը արժանաւորապէս և խղճապէս չահեցաւ։ Երբ տարեմուտի մը հանդէպ կը գտնուինք այս պահուս, բնական է որ մեր աչքին առջեւ ներկայանայ նոյն իսկ ինքնաբերաբար, մեր կատարած գործը տարուան մը շրջանին՝ որ կը փակուի անով, և ա՛լ աւելի կը հաստատուինք սա համոզումին մէջ թէ մեր կոչումին գիտակցութենէն ղրկուած չենք բնաւ եւ ուղղակի ձգտած ենք այն նպատակին որ ուրիշ բան չէ, բայց եթէ ծառայել մեր հասարակութեան բարոյական, իմացական և նիւթական բարգաւաճման գործին։

Այս անկեղծ հաւատքին մէջ ա՛լ աւելի ամրապնդուած է որ կը սկըսինք 1904 թուականը, յարատեւելու այն անվիճելիօրէն օգտակար ուղղութեան ու պարունակութեան մէջ՝ որոնք ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿը կը յատկանշեն։

Բայց ժամանակին ընթացքին հետ՝ նոր պէտքեր, նոր պահանջներ ալ կը ծնին։ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ անտես չըներ երբեք զանոնք, և ահա ալ ինչպէս, ուրախ ենք յայտարարելու թէ ունինք կարգ մը առաջադրութիւններ՝ յառաջիկայ 1904 տարւոյն համար, որոնց մասին երկար բարակ բացատրութիւններ չենք ուզեր տալ, քանի որ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻ ուղղութիւնն եղած է սկիզբէն ի վեր խոչոր խոստումներ տալէ աւելի, իր կատարած գործին մէջ իսկ ցուցնել իր օգտախնդիր ոգին։

Կը բաւականանք ուրեմն ըսելով թէ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻ ընթերցողները մէկէն աւելի սիրուն անակնկալներ պիտի ունենան 1904 տարիին մէջ, անակնկալներ որոնք պզտիկ հաճոյք մը, գոհունակութիւն մը և օգուտ մը չէ որ պիտի պատճառեն։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ
(ԱՅՍ ԱՌԱՒՕՏՈՒԱՆ)

ՊԱՇՏՕՆ.— Գայսէրիի կառավարչի օգնական անուանուեցաւ Գոնիայի նահանգին Իսպարէի ժողովոյ անդամ Ղազարոս էֆ. Սայէզպլեան։

Օրխանիէի (Գոսովա) գայմագամ՝ Միլքիէ վարժարանէն շրջանաւարտ Հիւսէյին Րիզա պէյ, որ Տրամայի գաւառին մէջ կը պաշտօնավարէր։

Ջինէլի (Սելանիկ) գայմագամ՝ Միլքիէ վարժարանէն շրջանաւարտ Համտի էֆ. որ Սիրօզի գաւառին մէջ կը պաշտօնավարէ։

Տէրսիմի գաւառի նախնական դատարանի ընդհ. դատախազի օգնական անուանուեցաւ կերր. Նախնական դատարանի նախորդ Ա. Հարցաքննիչ Րէմզի էֆ.։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ Վարչական Խորհրդոյ անդամ, և Անգլիացի, Հոլանտացի եւ Պելճ բաժնետէրերու ներկայացուցիչ Պ. Ատամ Պլօք, իր նախորդներու օրինակին հետեւելով այս անգամ հրատարակեց նոյն վարչութեան ելմտական 1902-1903 տարւոյ տեղեկագրին Անգլերէն թարգմանութիւնը, յառաջաբանով մը հանդերձ, որուն մէջ չահագրգռական տեղեկութիւններ կը գտնուին նոյն տարւոյ մէջ ձեռք բերուած արդիւնքներուն վրայ. այս արդիւնքները չատ աւելի նպաստաւոր են, քան նախորդ քան տարիներունը։ Այս լաւ արդիւնքը առաջ եկած է գլխաւորաբար Արեւելեան Րումէլիի հարկին վճարմամբը, բայց ասկէ դուրս կարգ մը հասոյթներու վրայ ալ յաւելումներ կան, ինչպէս արդէն ասկէ առաջ ալ առիթ ունեցած ենք ընդարձակօրէն գրելու. անցողակի դիտել տանք սակայն թէ պահեստի գումարը 1903 Մարտ 1)14ին եղած է 814,084 ոսկի, մինչ նախորդ տարին էր 638,536 ոսկի։

ԲՈՒԼԿԱՐ ԱՍՊԱՏԱԿՆԵՐԸ.— Օսմանիէ գաւառակին Պրեվէ գիւղէն Բէքիրէ եւ Գարաթովացի Բէքիրէ Րէսուլի(?) անուն անձերը՝ որոնք փախած էին եւ ասպատակութիւն կ'ընէին, իրենց զէնքերով անձնատուր եղած են։

—Էլինճէ գիւղէն 14 հոգի, Ճիւմայի Գալայի այլ եւ այլ գիւղերէն՝ 15 այր եւ 10 կին այս անգամ զղջալով վերադարձած են։

—Րազլըգի Եագօրիթ գիւղին փախստականներէն չորս անգամուն մէջ 200 հոգի զղջալով անձնատուր եղած են։

—Զէրէնէ գիւղէն 1, Սիրօզի Պաքաճա գիւղէն 1 եւ Րազլըգի Եագօրիթ գիւղէն 12 հոգի զղջալով անձնատուր եղած են։

ՍԸՐ ՀԱՄԻԼԹԸՆ ԼԱՆԿ երէկ առտու մայրաքաղաքս հասաւ և հիւր եղաւ Տէր եւ Տիկին Նիտասի(?)։

ՊԱՏՈՒԱՍՏԻՉՆԵՐ Թաղապետականք Զ. շրջանակին մէջ պատուաստումներ պիտի կատարեն։ Նոյն շրջանակի թաղապետութիւնը պիտի վճարէ իրենց ճամբու ծախքը և դիւրութիւններ պիտի ընծայէ։ Բժշկական նախկին վարժարանին բուսաբանական պարտէզը պիտի բացուի նորէն ուր կենդանական չիճակ(?) պիտի պատրաստուի։

ՁԻՒՆ.— Առջի օր մայրաքաղաքիս մէջ քիչ մը ձիւն տեղաց, այս օրերս մայրաքաղաքիս չատ մօտիկ տեղերու մէջ քառասկան ձիւն տեղացած է։

ԾՈՐԵՆԻ փոխադրութիւնը Թուրքիոյ մէջ դիւրացնելու համար միջոցներ ձեռք պիտի առնուին ո՛չ միայն երկաթուղիի գիծերուն միջոցով ճամբաները նորոգելու, նաւամատոյցներ շինելու, Սեւ Ծով և ուրիշ տեղեր փոխադրութիւններ կատարելու համար հողագործներուն օգնելու, քիլէրճիները և ուրիշ կարգ մը աւելորդ տուրքեր վերցնելու, այլ և արգիլելու որ կարգ մը մարդիկ օտար երկիրներ ցորեն ղրկելով ժողովուրդին չվնասեն։ Ասկէ զատ, Հանրօգուտ Շինութեանց նախարարութիւնը որոշած է որ՝ երկրագործներուն քով գտնուող ցորենները իրենց իրական արժէքով գնուելու, և ներքին արտադրութիւններով գոհանալու համար ընտիր տեսակէ պէտք եղած չափով ցորեն բաշխուի երկրագործներուն և ամէն տեղերու արտադրութիւններէ նմոյչներ բերուելով, քննուին։

ՁԻԹՈՒՆԸ.— Կայս. բժշկական վարժարանի Տնօրէնութիւնը որոշած է որ նպարավաճառներուն քով գտնուած ձէթերէն մէյ մէկ նմոյչ առնուելով՝ տարրալուծուի, ըստ որում անոնցմէ ոմանք ձէթի անուան տակ սուսամի և ուրիշ խառնուած իւղեր կը ծախեն։ Խարդախուած իւղեր վաճառողներուն նկատմամբ պէտք եղած պատիժը պիտի տրուի։

ԾՈՎԱՅԻՆ Նախարարութիւնը հարկ եղած գումարին հատուցումը հրամայած է, որպէս զի Հայտար Բաշա և Գատըքէօյ բանող չոգենաւերու թիւը աւելցուելուն և անոնց արագընթացութեան համար, անոնցմէ ոմանց ողնափայտերը և կաթսաները վերաշինուին, ինչպէս նաեւ նոր չինուելիք չոգենաւերը չուտով յանձնարարուին և նորոգուելու կարօտ եղողներն ալ քըննուելով՝ պէտք եղածը ի գործ դըրուի։

ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՍ ֆրան. Առեւտ. սենեկին կողմէ կը հաղորդուի մեզի թէ Միջազգային ցուցահանդէս մը (ճարտարուեստական, երկրագործական, ծովային առեւտրական և գեղարուեստական) պիտի բացուի յառաջիկայ 1904 տարւոյ Մայիսէն Սեպտեմբեր, Նանթի մէջ, Ֆրանսայի գաղթային և կրթական նախարարներուն, թաղապետութեան, Նանթի, Անժէի, Հավրի, Մարսէյլի, Թուլուզի, Նիօռի և լա Ռոշէլի առեւտրական սենեակներու հովանաւորութեան տակ։ Այս առթիւ պատուական յանձնախումբ մը կազմուած է՝ բազմաթիւ երեսփոխաններէ, ծերակուտականներէ այլ եւ այլ ընկերութեանց և սէնտիքաներու նախագահներէ, տնօրէններէ են.։ Պէտք եղած միջոցները ձեռք պիտի առնուին ցուցադրուած առարկաներու ապահովութեան համար։ Ցուցադրուելիք արտադրութիւնները անծախս պիտի ղըրկուին։ Ֆրանս. երկաթուղիներու ընկերութիւնները յանձն առած են հարիւրին 50 զեղչ մը ընել փոխադրութեանց համար։ Միջազգային քննիչ յանձնախումբ մը կազմուած է որ ըստ գնահատման ոսկի, արծաթ, պղինձ մետալներ և վկայագիրներ պիտի բաշխէ։ (Նանթ՝ Ֆրանսայի մէջ, Լուառ գետին աջ եզերքը հաստատուած 60 և ծովէն քիլոմեթր հեռաւորութեամբ ամփիթատրոնի ձեւով քաղաք մըն է՝ որ ունի 168000 բնակիչ, և նկատուած է իբր Արեւմտեան Ֆրանսայի մայրաքաղաքը)։

ՄԱՀ.— Արշիպիղագոսի կուսակալ Ապէտին փաշայի մեծ եղբայրը՝ Վէյսել փաշա առջի իրիկուն մեռաւ։

ԾՈՎԱՅԻՆ պիտակից ճիւղը, որ ասկէ առաջ Ծովային Խորհուրդին կցուած էր, կայս. հրամանաւ բաժնուած է՝ առանձին, այլ նոյն Խորհուրդէն կախեալ ճիւղ մը կազմելու համար։ Ծովային Ֆէրիգ Հաճի Էմին փաշա Տնօրէն անուանուած է նոյն ճիւղին, և անդամ՝ Նազիֆ և Ռասիմ(?) պէյերը։

ԷՖԹԻՄՈՐՈՒԼՕ ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ.— Սնանկացեալ Պ. Էֆթիմօրուլոյի քէնկալը և իր գոլէքթիֆ ընկերը՝ Պ. Լէոնիտաս Զարիֆի՝ յանձն առած է կարգադրել անոր հաշիւները։ Պ. Զարիֆի նախ ընկերութեան՝ ուրիշներու ունեցած պարտքերը պիտի վճարէ, և յետոյ իր և Էֆթիմօրուլոյի միջեւ գտնուող հաշիւները պիտի կարգադրէ։ Պահանջատէրերուն հետ արդէն բանակցութեանց սկսուած է և կը յուսացուի որ մօտ ատենէն վերջանայ։

ՕՏԱՐ. ԱՐԿԱԾ. ԵՒԼՆ.

ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ.— Էսկի Շէհիրէն կը գրեն թէ Բէջքին գիւղէն Հաճի Օսման աղա, Էսկիշէհիր գացած և հոն 4 մէճիտիէի գարի ծախած էր։ Գիւղ վերադառնալուն, Գումլուգ ըսուած տեղը սպաննուած է անծանօթներու կողմէ։ Իր էչերը սակայն ելած գիւղ գացած էին։ Գիւղացիները նախ փախած կը կարծեն զանոնք. բայց հետեւեալ օրը Օսման աղայի դիակը կը գտնեն։ 4 մէճիտիէն գօտին գուլպային մէջէն գտնուած է։ Այս ոճիրը գողութեան նպատակաւ գործուած ըլլալ կը կարծուի, եւ մարդասպանները վերան դրամ փնտռելով չեն կրցած գըտնել։

—Իլիա գիւղէն Սարը Հասան անուն մէկը իր տան դրան առջեւ կը սպաննուի իրիկուն մը։ Կասկածելի անձեր ձերբակալուած են։

ՈՂՋ ՈՂՋ ԱՅՐԱԾ.—Սարքարիայի մէջ 5 տարեկան Հիւսէյին անուն տղեկ մը մօրը հետ խոհանոցն էր, երբ եռացած ջուրով լեցուն կաթսայի մը մէջ իյնալով կը մեռնի։

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆԻ տպարանի ոճրին հեղինակը Շապան երեւան չէ ելած տակաւին. այս պատճառաւ իրմէ կը կասկածուի ամէնէն աւելի։ Մահափորձէն(?) Ազնիւ անուն հանրակին մը, որ յարաբերութիւն ունէր Շապանի հետ, հարցաքննութեան ենթարկուած է։ Քննութիւնը կը չարունակուի։

ՀՐԴԵՀ ՄԸ առջի գիշեր Անատոլու Հիսարի Օրթաք-Թէփէ տեղը քարէ տուն մը այրեց. Վնաս՝ 150 ոսկի։

ԳԱՍԸՄ-ՓԱՇԱՅԻ մէջ, Էմինէ անուն խուլ համր կին մը, վառարանէն՝ զգեստները ցատկած կայծերուն հետեւանօք այրուածքներ ստացաւ և մեռաւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.—Ներկայիւս կուգամ խորին շնորհակալութիւնս յայտնել «Իւնիօն» հրդեհի եւ կենաց ապահովագրական ընկերութեան Արեւելքի Տնօրէն Ազն. Սիմոն էֆ. Գայսէրլեանի, ինչպէս նաեւ տեղւոյս Գործակալ Յովհաննէս էֆ. Կէօվչէնեանի, որոնք փութացին անմիջապէս վճարել հանգուցեալ եղբօրս Ենովք էֆ. Կէնճեանի յիշեալ ընկերութեան մօտ կնքած (10,000) տասը հազար ֆր.ի գումարը՝ չահաբաժիններով միասին։

Ի դիմաց ժառանգորդաց
Խ. ԿԷՆՃԵԱՆ
Սամսոն, 1)14 դեկտ. 1903

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 12 Յունվ.—Առեւտրական ընկերակցութեան հացկերոյթին մէջ, վարչապետ Պ. Քոմպ յայտարարեց թէ կղերականութիւնը բոլորովին պարտութեան մատնուած է։

ԼՈՆՏՈՆ.—Բէքինէն կը հեռագրեն «Թայմզ»ի թէ Թօքիօ չինական դեսպանը, Ճարոնի կառավարութեան բաղձանքին համաձայն, ծանուցեր է Չինական Խորհուրդին Նախագահ Չինկ Իշխանին թէ Ռուսիոյ երկրորդ պատասխանը հասած է, բայց աննպաստ է։ Հետեւաբար չի կրնար ընդունուիլ Ճարոնի կողմէ եւ եթէ Ռուսիա տեղի չտայ, կը յարէ նոյն դեսպանը, Ճարոն պիտի ստիպուի զէնքի դիմելու։

ՀՌՈՄ.—Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարարը յայտարարեց է թէ ռուսաճաբոնական տագնապը խաղաղ կերպով պիտի լուծուի։

ԼՈՆՏՈՆ.—Բէքինէն կը հեռագրեն Ռուէթէրի թէ օտար դեսպանատուները հասած վաւերական լուրերու նայելով, ռուսական երկու զօրաբաժիններ սիպերիական երկաթուղիով դէպի Մայր Արեւելք ղրկուած են։

—Նախարարաց Խորհուրդին այսօրուան նիստին որ Ելիզէէի մէջ տեղի ունեցաւ Պ. Լուպէի նախագահութեամբ, արտաքին գործոց նախարար Պ. Տէլքասէ կարդաց վերջին լուրերը ռուսաճաբոնական վէճին նկատմամբ։ Առաջ եկած տպաւորութիւնը այն է թէ կացութիւնը բարւոքելու երեւոյթը ունի։

ՊԵԼԿՐԱՏ.—Ֆրանսայի եւ Ռումանիոյ դեսպանները արձակուրդով մեկնեցան։ Պելճիոյ դեսպանը վաղը պիտի մեկնի։

ՔՈՓԵՆՀԱԿ.— Տանիմարքայի թագաւորին առողջութիւնը զգալի կերպով բարւոքեցաւ։

ԼԻՕՆ.—Վիճակագրութենէ մը կ'երեւայ թէ այս տարի մետաքսի բերքը հինգ միլիոն քիլօ է, անցեալ տարուընէ երկու միլիոն պակաս։

ԱԹԷՆՔ.— Հելլէն կառավարութիւնը արգիլեց Ներքին Թղթատարած(?) հրապարակ հանել։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ 13. Յնվ.—Լոնտոնի ճաբոնական դեսպանատան մէջ կը հաստատուի մեկնումին լուրը Ռուսական նաւատորմին, որ Բորթ Արթիւրէն Քորէա ճամբայ ելած է։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՓՈԽՈՒԵԱԼ ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ		95.08½
Ամենէն բարձր գինը		95.09½
Երէկուան վար գինը		94.36

ՌՈՒՄԷԼԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	Ֆր.	126.12½
Երէկուան բարձր գինը		126.50
» վար »		125.50
Քաբաք	»	505.
Էժիպսիէն Բրէտի Ֆոնսիէ	»	267.75
Լորիոմ	Ֆր.	60.
Շիրքէթը Խայրիյէ	Լ. Օ.	30.
Պանք Նաս. Կրէտ.	Ֆր.	438.50
Թրամվայ բաժնեթուղթ	Լ. Օ.	6.10
» պարտաթուղթ	Ֆրք.	488.
Թրանսվալ	Ֆր.	103.

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Մէճիտիէ արծաթ	դշ.	108.09
Անգլիական ոսկի		110.05
Ֆրանսական ոսկի		87.18
Ռուպլի		51.04
Բօլ		89.30
Ռուսի Թղթադրամ		8.61
Լոնտոն 3 ամիս		111.20
Բարիզ		22.63¾

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ
ԲԱՐԻԶ 12 Յունվ.

Բրէտի Լիոնէ	1140.
Իտալ. Ռանթ	102.30
Օսմ. Մաքս	449

ԿՈՏԻՆԱՑԻ ԸՄՊԵԼԻ

Օգտաւետպարին բոլոր հիւանդութիւնները, ինչպես կէս գլխու ցաւ, չգացաւութիւն, մկրծի ցաւ, կռնակի ցաւեր եւ ծունկերու ցաւեր արմատական կերպով կը բուժէ ԿՕՏԻՆԱՑԻ դարմանով։

Ամբողջ Թուրքիոյ համար ներկայացուցիչ Տ. Գ. ՏԱՎԻՏՕ եւ Ընկ., Գալաթիան խան թիւ 5։

ՅՕԴԱՑԱԻ եւ ՅՕԴԱՏՊ

ԱՊԱՀՈՎ ԲՈՒԺՈՒՄ

Գատարաւած Աւստրիոյ-Հունգարիոյ Կայսերական-արքայական հսմալսարանի տարրաբաններուն

Ռ. ԵՒ Ժ. ԿՕՏԻՆԱՑԻ կողմէ

ԿՈՏԻՆԱՑԻ ԸՄՊԵԼԻ

Կը գտնուի Նաւթ Վիհնան Գասապական էֆ.ի գեղի մթերանոցը և ուրիշ գեղատուններու։

Գատառները երբ չիչէն պակաս չի՛ ընդունիր

ՀԱՑԻ ՇԱՀԻՆ

ՄԵՆ ՀԱՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ պատրաստած և չափու վրայ հանդերձներու, կ. Գալիս Մուլթան Համամ, Հալուզը խանի մօտ, թիւ 25։

Այս վաճառատան հիմնադիրն, Աբտալ Մօսիկեան, տարիներէ ի վեր, իր ուղղամտութեամբ յաջախորդներուն վստահութիւնը և համակրութիւնը գրաւած ըլլալով և փափաքելով իր գործառնութիւնները ասկէ ետքն ալ ընդարձակել, իրեն ընկերացած ունի երկու ճարտար կարկատարներ, հովանոց, թղկինակ, գուլպայ և թաղաքիւէի վերաբերեալ ուրիշ ապրանքներ։ Անոնք որ կ'ուզեն առիթէն օգտուիլ, պէտք է աճապարեն։ 3—5

ՀԱՅՈՒՍՏԻ ՄԵՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Գ. ԵՐՄԷՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլիս, Սուլթան Համամ, Թոփալեան խան

Թոփալեան խանի յիշեալ մեծ վաճառատունը որ հանդերձեղինաց վաճառատուներուն էն հինը և էն նշանաւորն եղած է, քանի իր անունը և տեղը փոխած չէ, և իր տէրը, Գ. Երմէնեան վաճառատան գործառնութեանց մէջ մտ՛ելէն կանոնաւորութիւն մացուցած է։

Կը ծանուցանի յաճախորդներուն թէ Թոփալեան խանի յիշեալ վաճառատան ամառնային և վերջերս բացուած հանդերձեղինաց վաճառատուները Գ. Երմէնեան և Ընկ. վաճառատուներուն կից ե և է արտերբութիւն և կապակցութիւն չունին։ Հետեւաբար յաճախորդները կը հրաւիրուին դիմել Թոփալեան խանի վաճառատունը։

Կիրակի օրերն ալ բաց է։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԻ

Գ. Գ. ԱՐԹՐԻՒԼԵԱՆ

ԲԵՐԱ, ՄԵՆ ՓՂՈՑ ԹԻՒ 200

ԿԱԶԱՏԱ ՍԵՐՄԱՑԻ ԼԻՄՈՒԻՆ ԴԻՄ

Պիտի ընդունի իրեն դիմող հիւանդները Գշ. 6Շ. ՇԲ. օրերը առաւօտեան կանխէն մինչեւ իրիկուան ժ. 11½։ ԲՇ. ԴՇ. ՈՒՐ. օրերը ժամը 6էն 11½։ Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 մարտ 20ի կայս. Ուքազով արտօնուած կեդրոնատեղին Բեղերապուրկ, իրեն յատուկ չէնքը։ Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կ'ընդունի կեանքի վրայ, և ՀՐԴԵՀԻ, ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎՏԱՆԳՆԵՐՈՒ, ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՐԿԱՅՔՆԵՐՈՒ ԴԷՄ, ցկեանս ապահովագրութիւն ՇՈՒՐՆԿԱՒՈՐՈՎ ԵՒ ՇՈՒՐՆԱՒՈՐ ՈՒՂՂՈՐԻՈՒԹԵԱՆ ԱՐԿԱՅՔՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ, ինչպէս նաև ՀԱՑԵՂԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՊԱԿԻՆԵՐՈՒ կատարուելուն դէմ։

Ընկերութեան դրամագլուխն է ամ.
Ցոլլին վճարուած 10,666,667 ֆրգ.
Երաշխաւորութեան գումար աւելի քան 137,300,000 »
Ընկերութեան ապահովագրուողներուն բուն վճարուած դրամագլուխ եւ վնասուց հատուցում 282,000,000 »
1902 տարւոյ մէջ գանձուած ապահովագրավճար և տուկս 54,000,000 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել
Կ. Գալաթիա մասնաճիւղին, Ագարեան խան, Վոյվոտա, Ղալաթիա,
Տնօրէն Կ. Գալաթիա մասնաճիւղին Ա. ՀԻՒՐՄԻԶ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ

NORTH BRITISH & MERCANTILE
ՆՈՐԹ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆԴ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1800 Ի

Դրամագլուխ	3,000,000	Անգլ. ոսկի
Պահեստի դրամ	16,378771	» »
1902ի հասոյթը	3,628,617	» »

NORTHERN ASSURANCE COMP
ՆՈՐԹՀԷՐՆ ԻՆՇՈՒՐԸՆՍ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1836 Ի

Դրամագլուխ	3,000,000	Անգլ. ոսկի
Պահեստի դրամ	6,227,900	» »
1902ի հասոյթը	1,447,400	» »

Այս ընկերութիւնքս աքսայր իրենց ընծայած բացարձակ վստահութեան հակ դրամագլխի և պահեստի գումարաց տեսակէտով հրդեհի էջմ ապահովագրութիւններ կ'ընդունին չէնքերու, կարասեաց, վաճառքի ևն. ԱԻՍՏ ԴԻՒՐԱՄԱՏՍԶԼԻ ԳՆՈՎ ԵՒ ՊԱՏՄԱՆՆԵՐՈՎ ՔԱՆ ՈՏԻՒՑԷ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ.

Վճարմունք արդարութեամբ անմիջական եւ առատաձեռնութեամբ կը կատարուի

Մխիլ այժմ հրդեհի պատահց համար վճարուած գումար ԵՐԵՍՈՒՆ ԻՆՆՈՒՈՒ ԿԷՍ ՄԻԼԻՈՆ Անգլ. ոսկին կ'անցնի

ՄԱՐԻԹԱՑՄ MARITIME INSURANCE Co·L·
ԾՈՎԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 500000, ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 140000

Այս ընկերութիւնն եւս չդրկնաւուց և առագաստանաւուց մէջ բեռնցուած ապրանքներն և դրամադարձներն ինչպէս նաև ամէնուրեք ցղիաստրով ղրկուած ինչքերը խիստ չահաւէտ եւ օգտակար պայմաններով կ'ապահովագրէ։ Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼ Կ. ԳՈԼՄՈՑ, Գ. Ց. ՍԵՐՈՒԲԵԱՆ.— Ղալաթիա, Մէնէֆա Ալիփաչա խանիթիւ 22.

ԻՒՆԻՕՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1828-1829Ի Ի ԲՈՒՐԺ

ՎԱՆՏՈՄԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿ, ԹԻՒ 9 ՇԷՆԳԻՒՆ ՄԷՋ

ՀԱՇԱԿՇԻՌ 1901 ԴԵԿՏ. 31Ի

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Դրամագլուխ և երաշխաւորութեան գումար	119 միլիոն ֆրգ.
1902ին գանձուած հասոյթ	24 » »
Սկիզբէն մինչեւ հիմա հատուցուած վնաս	274 » »
Ապահովագրուած գումար	21½ միլիառ

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Դրամագլուխ և պահեստի դրամ	158 միլիոն ֆրգ.
1902ին գանձուած հասոյթ	12 » »
Սկիզբէն մինչեւ հիմա հատուցուած վնաս	129 » »
Ապահովագրուած գումար	272 » »

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂԸ ամէն տեսակ ապահովագրութիւններ կ'ընէ Թուրքիոյ մէջ, խիստ նպաստաւոր պայմաններով և գիներով։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂԸ կեանքի վրայ ամէն տեսակ ապահովագրութիւններ կ'ընէ Արեւելքի համար մանաւանդ եւ զեղչեալ սակագոյներով։

Ընկերութեան դրամատունն է ՕՍՄ. ԳԱՑԻ. ՊԱՆԳԱԼՈ

Արեւելքի ընկերութեան կեդրոնատեղին՝ ՊՕԼԻՍ, ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԱՄ ԳԱԼԹԱՔԸ ՕՂԼՈՒԻ ԲԱՍԱԺԸ.

Մասնաճիւղ՝ Ղալաթիա, Իսայէթ խան, Գործակալ՝ Մխիթար Եփ. Դասիթեան

ՏԸՆ ԵՐԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

զեւակներուն աչքը պայծառութիւնով կը կայանայ. երբ անոնց աչքը կը գունատի մանաւանդ և նեղութեան պատճառ կ'ըլլայ։ Եթէ այսպէս տկարացած տեղ մը

SCOTT'S EMULSION

տրամի առողջութիւնը շուտ մը կը վերադառնայ և մանուկը կը գարգրի։ Վանդի Ըսգօթի Էմալսիոնը հիւանդութեանց դէմ կը գնէ, և զղոյքը զօրաւոր ծիծեղուն կ'օգտէ և անոնց աչքերը փայլուն և զուարթ կը պահէ. Փրս

ԸՍԳՕԹԻ ԷՄԶԼՍԻՈՆԻՒԹԻՒՆ

պահելու է. Ասիկայ զՀեղ և Ձեր զաւակները գիշեր ու ցորեկ ցաւերէ և յուսահատութիւններէ կը փրկէ։ Ուշադիր պէտք է ըլլալ որ չիշը վրան այս նշանով վարդագոյն փաթեթի մը մէջ է—եթէ կ'ուզենք

ԸՍԳՕԹԻ ԷՄԶԼՍԻՈՆԻՒԹԻՒՆ

փոխարինութիւն առած կ'ըլլաք։

Չիչերու վրայ ասօր ուշադրութիւն ընել պէտք է։ 22

Թոյլ տեղատրերները և տեղալճաները իր նրանն։

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՑԹԱՑԹԻՂ ԿԱՑՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

THE SINGER Manufacturing Cie·

Սինկէրի կարի մեքենաները՝ դուռ անդ. պողպատէ չինուած ըլլալով, իրենց տակունութեամբ գնահատած են որ աշխարհիս ամէն կողմերուն ծածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակները ու կօշկակարները իրենց Սինկէրի մեքենայ ակսած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնը ցարդ 400է աւելի պատուոյ վկայական և չքադրամ առացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

ՄԱՄՆԱՃԻՒՂՆԵՐ ԲՈՎԱՆԴԱԿ ԹԱՒԻՐԻՈՑ ՀԱՄԱՐ

Սինկէրի մեքենաները կը վաճառուին՝
ԲԵՐԱ(Շիլակ Ճամբայ, Գօն-Մարչէի դիմաց թիւ 343 և 343½րկին։
Շիլակ Ճամբայ, Կալաթա Սէրայի դիմաց։
ՂԱԼԱԹԱ(Սինկէր խան Թիւնէլին ետեւ։
Գրամուէյի կայարանին դիմաց։
ԳՈԼԻՒ(Սուլթան Համամ թիւ 2։
Սուլթան Պայազիտ Գրամուէյի կայարանին դէմ թիւ 13։
ՍԿՍԻՍՍԱՐ(Զարյը Գօյու թիւ 140։

Ընկերութեան ընդհանուր կեդրոնատեղին է Բերա, Մեծ-Փողոց թիւ 34, կրկին՝ Սարգիս պէյ Տիւզեանի առանը։

Կեդրոնին գիտցնելու համար մեր մեծ նպատակին յաջողութեան ընթացքն է։

ՏՈՔԴ. Մ. ԹԷՐԶԵԱՆ

Շատ տարիներ յաջողութեամբ բժշկութիւն ըրած և մեծ փորձառութիւն առացած ըլլալով այս անգամ իւրմէր հաստատուած է։ Կը բնակի Հայոց Թաղին մէջ, մեծ փողոց թիւ 43 տունը։ Ինամքով կը դարմանէ ամէն տեսակ հիւանդութիւններ եւ կը կատարէ վիրաբուժական ու մանկաբարձական գործողութիւններ։ Ամէն օր ձրիապէս կը դարմանէ աղքատները, ինչպէս նաև ուրբաթ կէս օրէ վերջ դիմող բոլոր հիւանդները։ 20—19

ՏՒԿԻՆՖՕԺԸ

Թարգմ. ԶԱՐՄԱՑՈՒ

Ընտանեկան օգտակար վիպակ մը անուշ տեսարաններով ու փոփոխ նըկարագրութիւններով լեցուն, որ մանուկներուն կը յանձնարարուի կազանդի առթիւ, իբրեւ լաւագոյն նուէր մը ամէնանոցներուն։

Կեդրոնատեղի Ծովհան կ. Աչճեան էֆ.ի գրատունը, Զաքմաքճըլար։

Գինն 100 ՓԱՐԱ

ԻԶՄԻՐՑԻՆԵՐՈՒՆ

ՕՒԷՍԳՐԸՐՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎ. ԸՆԿ.

ՀԻՄՆԵԱԼ 1851Ին

Հատուցուած վնասներու գումարը	Անգլ. ոսկի	6,000,000
Պատրաստ դրամ և արժէքներ հասոյթ	» »	1,250,000
Վճարելու դրամագլուխ	» »	410,000

Հրապարակին ծանօթ ֆրանս. և թիւրք. ընկերութեանց կոչնակ կը հատուցանէ։

ՕՒԷՍԳՐԸՐՆ Ընկ.ը հրդեհի դէմ ամէն տեսակ գործեր կ'ապահովագրէ, Վնասները տեղւոյն վրայ և անվիճակ կը հատուցանէ։

Տնօրէն Թուրքիոյ գործակալութեան, ԳՈՒՆՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ Գալաթա, Սուլթան համամ Բաւած Գաթըրքը օղլու

Գործառոց մէջ գործունեայ եւ պատուաւոր գործակալներ կը փնտռուին

ՄԱՆՈՒԿ.— Տեղւոյս էն ծանօթ Ֆրանս. եւ Գերմ. ընկերութեանց պատասխանատուները 100% էն աւելի չէ, մինչդեռ Օվէսգրընիրը 125% է, ինչ որ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ իր մրցակցած վրայ։

ԹԵՐԹՕՆ ՀՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻ (76)

Կ. ՊՈՒՔՊՊ

ԵՐԵՔ ԲԱԽՏԱԽՆԴՐՈՒԵՐԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԱՍՏԻԿԱՆԻ ՄԸ ՕՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ը.

ԱՆԱԿՆԿԱԼ ԱԶՁԵԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

—Ես կը խնդրեմ որ, յարեց Հէլէ, հաւատաք թէ ասիկա ըսելով երբեք չափազանցութիւն չեմ ըներ. երկար ժամանակէ ի վեր կը ճանչնամ պատոնդը, եւ ըսածս զուտ ճշմարտութիւն է։

Այս խօսակցութիւնը չարունակէէ առաջ ուղեցի կարեւոր կէտ մը առաջ գել։ Ուսաի հարցուցի։

—Անշուշտ գիտէք թէ Ռիդուաղըր և Բատտ միմեանց էին Ջինատանի մէջ։

—Առաջին անգամ է որ առանց մասին այդպիսի խօսք մը կը լսեմ։ Ռիդուաղըր միմիանց. ներեցէք որ քիչ մը խնդամ, որովհետեւ աչքաբեր ատմինէն զուարճ ալի բան է ասկա։ Ռիդուաղըր ըսուած արիւական կենդանին մէկ հատաքի հետ գործ ունեցած չէ. իր միակ հատաքը եղած է ուրիշին դրամը անոր գրպանէն իր գրպանը փոխադրել։

Այս խօսքէն ետքը Հէլէ լուրջ դէմք մը առաւ, երբեք հազը չէր ըներ թէ իր խաբերութիւնէն պատմութենէն տեղեակ էր։

—Կը գուշակեմ, Գ. Ֆերգիւսը, յարեց, թէ օրգան զարմացած էք այս առաւ իմ այցելութիւնս ընդունելով. բայց մէկ քանի վայրկեան խօսակցութենէ մը ետքը ձեր զարմացումը պիտի դադրի։ Ձեզի խմացուցին իմ քով թանկագին քարեր գտնուիլը։

—Գ. Ռիդուաղըրի ըսածը միայն իմացած եմ այս մասին. եւ հակառակ եմ թէ այդ քարերը գողցած էք իմ յաճախորդներուն քովէն, ու փոխած էք։

Այս բառերուն անկեղծութիւնս ըլլալու չկրցուց Հէլէը։

—Ես առանց չգողցայ, ըսաւ մեղմ ձայնով մը։ Բացատրեցի է որ դուքանկութիւն չունիք այդ քարերը ինչպես ձեռք բերելուս մասին։ Թերեւս լսածդ է այս մասին ձեր անգէտ մըլնալը։ Այդ թանկագին քարերուն գըտնուած տեղը չատ կոյ տակաւին. հոն երթալու ճանապարհութիւնը միայն կրնամ։ Գիտէք է ըսել որ չատ պարկեշտ եղնակով մը ձեռք բերինք այդ թանկագին գոհարները եւ. Ռիդուաղըր ու Բատտ ինձի վստահացան գանոնք։ Ապահովութեան համար առանձ մէկ քանի գօտիին մէջը դրի։ Դիշեր մը Ջինատանները մեր վրայ յարձակեցան յանկարծ, եւ բանաւարկեցին մեզ։ Մեր երկու ըսպասաւորները սպաննեցին, Ռիդուաղըրի աչքերը փորեցին եւ Բատտ լեզուն կարեցին. միայն ես կրցայ անվնաս փախչիլ անոնց ձեռքէն։ Իմ ընկերներս մեռած կարծելով, ես փոխայ անոնցմէ քանաւորներուն մէջ։ Երբեք չէք կրնար երեւակայել թէ ինչեր քաշեցի դէպի քաղաքակիրթ երկիրները ճամբորդութեանս մէջտեղ։

Ուշադրութեամբ խօսակցիս դէմքը դիտեցի, որ սարսափի արտայայտութիւն մը առեր ու կերպով մը տժգատներ էր, անշուշտ իր քաշած տառապիլներու վերյուշումին հետեւանօք։

Հէլէ այդ ապաւորութեան տակ յարեց։

— Վերջապես կրցայ հասնիլ նամբունկի տնպլիական պահականոցը, որ Ջինատանի և Գերմանիոյ ռահմանագլուխն վրայ կը գտնուի։ Հոն Անգլիացի սպաներ հիւրընկալեցին և դարմանեցին զիս։ Երբ ճամբորդութիւնս վերսկսելու չափ ինքզինքս գօտի, յայտնեցին վերջապէս դէպի Բոմպոյ, ուրկէ նաւ նստով Անգլիա գալու համար, միշտ այնպէս համոզուած թէ քարեկամներս մեռած են։

— Բայց Գ. Ձօրճ Գերթրամ կրնդ անուանի տակ ճամբորդեցիք, պատասխանեցի թէ ինչո՞ւ քաշեցիք դէպի Ամերիկա։

—Ես ինքզինքս Գ. Ձօրճ Գերթրամ կոչեցի, որովհետեւ ինձ ըսին թէ Գ. Ձօրճ Գերթրամ մեռած է։ Ամերիկա գացի, որովհետեւ հոն ալ մեռած կարծուած էի։ Ամերիկայի մէջ ալ ինձ ըսին թէ Գ. Ձօրճ Գերթրամ մեռած է։ Ուրեմն ես Գ. Ձօրճ Գերթրամ